СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 4.36, 21.43, 17.07;
Віцебск — 4.18, 21.42, 17.24;
Магілёў — 4.26, 21.32, 17.06;
Гомель — 4.32, 21.21, 16.49;
Гродна — 4.53, 21.57, 17.04;
Брэст — 5.03, 21.48, 16.45.

МЕСЯЦ:
Поўня 15 чэрвеня.

ІМЯНІНЫ:
Мітрафана, Мяфодзія, Северына, Засімы;
Лаўры, Адольфа.

ЗВЯЗДА

17 ЧЭРВЕНЯ 1992 г.
серада, № 120 (21898)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

ГРАНІЦЫ ПРАЗРЫСТЫЯ, АЛЕ НЕ ДЛЯ ЗЛАЧЫНЦАЎ

Пад старшынствам Вячаслава Кебіча 15 чэрвеня адбылася нарада, у якой удзельнічалі намеснікі Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і адказныя работнікі ўрадавага апарату. Абмеркаваны публікацыі, якія паявіліся ў апошні час у беларускіх сродках масавай інфармацыі, прысвечаныя «імпарту» ў нашу рэспубліку злачыннасці з іншых краін СНД, у першую чаргу з каўказскага рэгіёна. Адзначана, што ў артыкулах «Таксіст — прафесія небяспечная», «Даходнае месца: «Зброю, наркотыкі і валюту на стол!» («Рэспубліка» за 20 і 11 мая), «Закаўказская багна» («На страже Октября» за 26 мая), «Закаўказскі цень становіцца ўсё больш цёмным» («Народная газета» за 12 чэрвеня, «Советская Белоруссия» і «Белорусская нива» ва 13 чэрвеня), а таксама ў артыкуле «Паўднёвы госць...», апублікаваным у «Звяздзе» яшчэ 10 сакавіка гэтага года, узняты праблемы выключнай важнасці, звязаныя з забеспячэннем стабільнасці і правапарадку ў Беларусі, узмацненнем бяспекі грамадзян, неабходнасцю актывізацыі барацьбы са злачыннасцю.

«Асаблівы акцэнт, зроблены ў гэтых артыкулах на злачынных элементах з каўказскіх рэспублік, якія найбольш нахабна парушаюць законы суверэннай Беларусі, — падкрэсліў Вячаслаў Кебіч, — не павінен разглядацца ў якасці палітычнай кампаніі, накіраванай на разрыў міждзяржаўных і міжэканамічных сувязей Беларусі з краінамі каўказскага рэгіёна і ні ў якім разе не павінен адбіцца на традыцыйных дружалюбных сувязях паміж нашымі народамі».

Тым не менш узмацненне актыўнасці злачынных груп з гэтага рэгіёна ў рэспубліцы ў наяўнасці. Факты сведчаць аб тым, што ў змову з імі нярэдка ўступаюць работнікі гандлю, транспарту, жыллёва-камунальнай гаспадаркі, некаторых прамысловых прадпрыемстваў. «Скрозь пальцы» на гэту праблему глядзяць кіраўнікі названых галін, супрацоўнікі праваахоўных органаў. Хоць, на што звярнуў увагу прэм'ер-міністр, іменна кіраўніцтва МУС першым узняло гэтыя пытанні.

По распараджэнню кіраўніка ўрада ў той жа дзень ва ўпраўленні па пытаннях правоў грамадзян, грамадскай бяспекі і абароннай работы Савета Міністраў Беларусі адбылася нарада кіруючых работнікаў Міністэрства юстыцыі, КДБ, МУС, пракуратуры, пагранвойск, мытні, Мінжылкамунгаса, аб'яднання гасцінічнай гаспадаркі Мінгарвыканкома і рада іншых службаў. На ёй былі абмеркаваны канкрэтныя меры па наводзенню парадку ва ўліку асоб, якія часова прыязджаюць у Беларусь. Адзначана, што сама праблема ў многім выклікана недасканаласцю заканадаўчых нормаў (а то і наогул адсутнасцю такіх), якія павінны рэгламентаваць уезд і знаходжанне ў нашай рэспубліцы замежных грамадзян. Прыводзіліся шматлікія прыклады злачынных дзеянняў «гасцей», накіраваныя на падрыў прававой стабільнасці і эканамічнага суверэнітэту Беларусі.

Прызнана мэтазгодным звярнуцца ва ўрад з прапановай аб увядзенні ў нашай рэспубліцы візавага рэжыму для грамадзян усіх замежных дзяржаў, акрамя тых краін, з якімі будуць заключаны спецыяльныя двухбаковыя і шматбаковыя пагадненні. Абмеркаваны канкрэтныя крокі па ўзмацненню на граніцах рэспублікі пагранічнага, мытнага і міліцэйскага кантролю, а таксама пашпартнага рэжыму ў гасцініцах і іншых месцах пражывання гасцей. Падтрымана ідэя стварэння на важнейшых транспартных магістралях спецыяльных аддзелаў міліцыі, падпарадкаваных тэрытарыяльным органам унутраных спраў. Выказана сумненне ў мэтазгоднасці існуючай цяпер колькасці авіяцыйных рэйсаў па некаторых паўднёвых напрамках, дзе пасажырамі на 90 працэнтаў з'яўляюцца грамадзяне зусім не Рэспублікі Беларусь.

Усе прапановы, якія паступілі ад удзельнікаў нарады і адобраны імі, будуць разгледжаны на адным з бліжэйшых пасяджэнняў Прэзідыума Савета Міністраў Беларусі, які прыме спецыяльную пастанову.

Служба інфармацыі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь — БЕЛТА.

БІЗНЕС І ПАЛІТЫКА

КАЛІ НЕ СЛУХАЮЦЬ КАСАНДРУ...

ПАСЛЯСЛОЎЕ ДА ТРЭЦЯГА З'ЕЗДА САЮЗА ПРАДПРЫМАЛЬНІКАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Вялікая «інтрыга рынку» закручана сёння ў нас да адказу. Яе пастаянна падсілкоўваюць дадатковыя інтрыгуючыя моманты. Напрыклад, такія: чарговы з'езд Саюза прадпрымальнікаў сабраўся, можна сказаць, пры зачыненых дзвярах — работнікі сродкаў масавай інфармацыі дапушчаны на яго практычна не былі. Тлумачэнне гэтаму звычайнае: прадстаўнікі айчыннага бізнесу хацелі мець развязаныя рукі і поўную свабоду выказванняў, захаваць у сакрэце сваю тактыку.

Затое палітыка-эканамічная стратэгія дзелавых колаў сакрэтам не з'яўляецца і засноўваецца на фундаментальным вывадзе: Беларусь па-ранейшаму з'яўляецца рэгіёнам, неспрыяльным для прадпрымальніцтва. Віна за гэта ўскладаецца ў асноўным на органы заканадаўчай улады...

Адна з асаблівасцей цяперашняга часу — вялікі попыт на прадказальнікаў. Адчуваецца, аднак, што большасці з іх наша па-ранейшаму пераважна атэістычнае грамадства не верыць. Ды што там! Нават прарочую Касандру, якую мы памятаем са старажытнага эпасу, у свой час не хацелі слухаць, з-за чаго, між іншым, і загінула Троя.

Ну а калі папярэджанні не з'яўляюцца плодам легкаважных фантазій, а заснаваны на рэальным аналізе мінулых і цяперашніх падзей? Ці трэба ставіцца да іх з прывычнай лёгкасцю: маўляў, неяк жа будзе?

Не ведаю, як каму, а мне здаецца: апошнім часам у нас ёсць толькі два больш-менш надзейныя, скажам так, «аракулы», перспектыўныя вывады якіх пераважна спраўджваюцца — Народны фронт і прадпрымальніцкія структуры. Дык вось, прагноз апошніх вельмі несуцяшальны. Падатковая палітыка сёння такая, што прымушае вытворцаў літаральна наганяць цэны на сваю прадукцыю, збыць жа яе яны не могуць. Яшчэ крыху — і прадпрыемствы захлісне таварная маса. Адным словам, на парозе — калапс эканомікі, за якім — масавае беспрацоўе. Без адпаведнай карэкціроўкі эканамічнага заканадаўства ўжо ў жніўні-верасні можа пачацца абвальнае звальненне рабочых і служачых з дзяржаўных прадпрыемстваў. Прадастаўленне людзям вымушанага водпуску, няпоўны рабочы тыдзень — гэта толькі прэлюдыя.

Што б там пакуль ні гаварылі ў грамадстве пра «так званых дзялкоў-прадпрымальнікаў», але сёння лёс вялікай колькасці людзей пачынае напрамую звязвацца менавіта з дзейнасцю новых прадпрымальніцкіх структур. Толькі яны здольныя ў гэтых умовах стварыць новыя рабочыя месцы. Аднак рукі ў іх звязаны (і пра гэта ўжо не раз гаварылася і пісалася) прынятымі ў нас эканамічнымі законамі.

Магчыма, заканадаўцы, ад якіх многае залежыць, успрымуць усё гэта, як тыя ж прадказанні-заклінанні. Тады прывядзём словы, сказаныя яшчэ да з'езда прадпрымальнікаў саветнікам старшыні Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця А. Бугровым:

— Не менш як 60 працэнтаў сродкаў па кожным праекце для краін Усходняй Еўропы і СНД банк будзе ўкладваць у прадпрыемствы менавіта прыватнага сектара. Астатняе пойдзе на развіццё інфраструктуры — новых тэхналогій, умацаванне базы дробнага і сярэдняга бізнесу, прыватызацыю.

Ці трэба даказваць, што без заходніх інвестыцый пабудаваць рыначную эканоміку нам не ўдасца? Ці трэба напамінаць, што любога інвестара цікавяць дзве рэчы: палітычная стабільнасць у нашай дзяржаве і спрыяльнасць для бізнесу эканамічнага заканадаўства? Магу запэўніць: ведаючы пра падатковую палітыку Беларусі, пра засілле ўладароў-манапалістаў, звязаных і павязаных з мясцовымі органамі ўлады, замежныя трымальнікі валюты да нас усур'ёз не пойдуць. Будуць чакаць змяненняў, чакаць прыватызацыі і раздзяржаўлення ўласнасці.

Дык дзе яна, прыватызацыя, адзіны, напомнім, шлях да стварэння новых рабочых месцаў і змякчэння сацыяльнай напружанасці? Яна яшчэ толькі ў праектах і задумках заканадаўцаў з Вярхоўнага Савета. Зрабіць нешта канкрэтнае ў гэтым напрамку яму, відаць, перашкодзілі чатырохмесячныя канікулы, так недарэчна наладжаныя беларускім парламентам. У той час, калі з-за складанай абстаноўкі, здавалася б, трэба працаваць дзень і ноч. На невясёлыя, прызнацца, думкі наводзіць гэты факт...

Цяпер ужо ніхто не будзе падазраваць наш Вярхоўны Савет у так званым «хвасцізме» (намёк на тое, што ён часта ішоў у кільватэры палітыкі расійскага парламента). Апошні, паводле дакладнай інфармацыі, пагадзіўся ўжо на тое, каб знізіць узровень падатку на дабаўлены кошт удвая, і гэта знамянальна! Нічога падобнага са сцен ВС Беларусі не чуваць. Як і таго, што наш урад нарэшце атрымаў магчымасць аказваць уплыў на падатковую палітыку — у гэтым плане ён наогул самы бясправы з усіх урадаў краін СНД.

Затое ёсць звесткі з месцаў аб тым, што доўгачаканы працэс прыватызацыі нарэшце... «пайшоў». У выглядзе паўзучай «прыхватызацыі», якую ўпарта і паслядоўна ажыццяўляюць наменклатуршчыкі, што стаяць ля рычагоў гаспадарчай і мясцовай улады. Нашы айчынныя карупцыянеры без усякага закона (а, навошта ён ім?) выдатна прыстасаваліся да «справы». Гэтыя «прадпрымальнікі» маюць усе магчымасці «прыватызаваць» вытворчасці, якімі кіруюць, у 20—30 разоў танней, чым яны сапраўды каштуюць.

Паглядзіце, у прыватнасці, колькі рэстаранаў і кафэ сёння стаяць на нейкім таямнічым «рамонце». Гэта ідзе адпаведная «работа»: радавы персанал запалохваецца, з незадаволенымі абяцаюць «разабрацца», калі тыя будуць перашкаджаць. І разбяруцца, дайце яшчэ крыху часу. Дык дзеля каго і чаго ў рэспубліцы зацягваецца прыняцце цывілізаванага заканадаўства аб прыватызацыі дзяржаўнай маёмасці, якая з'яўляецца набыткам усяго народа?

Падобныя з'явы нашага перакошанага рынку на сустрэчы прадпрымальнікаў атрымалі трапную назву «карупцыі па-беларуску». Трывожна гучалі факты аб «афармленні» ценявога бізнесу, аб пранікненні мафіёзных структур у таварыствы з абмежаванай адказнасцю, аб тым, што ў мясцовых выканкомах рэгіструюць вельмі сумніцельныя «прадпрыемствы». Галоснасці ж у гэтых справах — нуль. Бяссільнымі тут чамусьці аказаліся і Мінюст, і Мінфін, і Вярхоўны Савет з Саўмінам. А то, можа, не пашкодзіла б разабрацца, колькі капіталаў таямнічымі шляхамі перапрaвілі ў Мінск навяўленыя мільянеры-чыноўнікі, напрыклад, з Брэста?

Канешне, усякія канікулы (а дакладней, недаравальная спячка) маюць уласцівасць калі-небудзь заканчвацца. Негатыўныя факты стануць вядомыя ўсім. Пра рэакцыю працоўных, якія ўсвядомяць, хто і як падмануў і абрабаваў іх, можна здагадацца. Што мы тады будзем гаварыць пра нашу хвалёную сацыяльна-палітычную стабільнасць? Не трэба быць Касандрай, каб прадказаць гэта...

Валерый ЧАРНЯЎСКІ.

16 чэрвеня па ініцыятыве Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі адбылася сустрэча вайсковых часцей, прадпрыемстваў, арганізацый, навучальных устаноў Узброеных Сіл з кіраўніцтвам Міністэрства абароны, народнымі дэпутатамі, прадстаўнікамі ўрада, міністэрстваў і ведамстваў. Абмеркаваны пытанні абароны сацыяльна - эканамічных і працоўных праў рабочых і служачых вайсковых часцей.

***

По запрашэнню Вярхоўнага меджліса (парламента) Азербайджана гэтую краіну наведалі народныя дэпутаты Рэспублікі Беларусь В. Кучынскі і С. Навумчык. У Нахічэванскай аўтаномнай рэспубліцы яны назіралі за ходам прэзідэнцкіх выбараў. Як паведаміў праграме «Радыёфакт» В. Кучынскі, у тых акругах, дзе пабывалі народныя дэпутаты Рэспублікі Беларусь, ніякіх парушэнняў закона не назіралася. Выбары прайшлі дэмакратычна. Пад час знаходжання ў Азербайджане адбылася сустрэча беларускіх дэпутатаў з Г. Аліевым, які адзначыў, што за развал СССР і вайну паміж Азербайджанам і Арменіяй персанальную адказнасць нясуць М. Гарбачоў і тагачаснае кіраўніцтва.

В. Кучынскі паведаміў таксама, што на тэрыторыі Азербайджана па-ранейшаму нясуць службу нашы землякі. У прыватнасці, у пагранвойсках — генерал-маёр Слабашэвіч і разам з ім яшчэ 36 афіцэраў. Яны звярталіся ў БВА з просьбай вярнуць іх на радзіму, аднак пытанне пакуль не вырашана.

***

У сродках масавай інфармацыі паведамлялася аб злачынным нападзе ў Венгрыі на народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь Л. Тарасенку. Справядлівасць перамагла. З міністэрства ўнутраных спраў Венгрыі атрыманы факс наступнага зместу:

«Паважаны пан народны дэпутат! Дзякуючы вашай эфектыўнай дапамозе паліцыя затрымала дзвюх асоб з тых, што ўчынілі аграбленне. Па іх справе паліцэйскі разбор закончаны і матэрыялы перададзены кампетэнтным органам. Пракуратура, як мяркуем, прапануе судовым органам Расійскай Федэрацыі вынесці рашэнне па гэтай крымінальнай справе. Двух затрыманых злачынцаў венгерскія паліцэйскія ўлады ўжо выгналі з краіны...»

***

Здаецца, неўзабаве жыхары Пінска сваім гасцям будуць дэманстраваць не помнікі, а прыклады іх абразы, глумлення над імі і знішчэння. Так, на цэнтральнай плошчы скульптура У. Леніна не адмыта ад белай фарбы і сёння. Бюст Ф. Дзяржынскага заліты чарнілам. Чорны пэндзаль прайшоўся па камені ў гонар барацьбітоў за савецкую ўладу. Невядомай рукою сарваны літары на помніку камсамольцу І. Чуклаю. І вось апошні факт. Незадоўга да чарговай гадавіны першага партызанскага бою на Беларусі (гэта было ў чэрвені 1941 года ля Пінска) тут аказаўся ўшчэнт знішчаны пастамент пад будучы помнік партызанам і падпольшчыкам.

***

У Мінюсце ў рэшце рэшт зарэгістравана партыя камуністаў Беларусі. Сустаршыня палітвыканкома ПКБ В. Чыкін адзначае, што яго партыя адрозніваецца ад КПБ сваімі праграмнымі мэтамі. «ПКБ мае свой статут, новае кіраўніцтва. Галоўная мэта партыі — аб'яднанне ў барацьбе супраць эксплуатацыі ва ўсіх яе праявах, пабудова бяскласавага грамадства сацыяльнай справядлівасці».

В. Чыкін выказаў думку, што любая камуністычная партыя, калі яна сапраўды камуністычная, — гэта партыя заўтрашняга дня.

***

Амаль праз 30 гадоў «пад дахам дома свайго» ў Маладзечна з'явіўся Ю. Антонаў — вядомы музыкант і выканаўца папулярных песень. Справа ў тым, што тут, на яго бацькаўшчыне, дзе будучы артыст займаўся ў школе і атрымаў першыя ўрокі музыкі, пачаліся здымкі аўтабіяграфічнай стужкі.

АДРАДЖЭННЕ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ: НА ПАЎДАРОЗЕ СПЫНЯЦЦА НЕ ТРЭБА

Мы паведамлялі ўжо аб тым, што актывісты рэгіянальнага аддзялення Ліберальна-дэмакратычнай партыі Савецкага Саюза (?!), Усебеларускага славянскага сабора, некаторых іншых партый і рухаў спрабавалі пікетаваць будынак Міністэрства замежных спраў рэспублікі. Лозунгі, з якімі выйшлі на гэтую акцыю пікетчыкі, заклікалі выступіць у абарону народаў Югаславіі, Прыднястроўскай рэспублікі, Крыма і г. д. І вось сярод усяго іншага патрабаванне: прызнаць на тэрыторыі Беларусі ў якасці дзяржаўнай рускую мову. Магчыма, камусьці здасца, што гэтае пытанне не такое ўжо важнае і вострае: маўляў, з-за яго не льецца кроў. Але ўсё ж мы вырашылі спытаць: што думае народ?

Міхаіл КРУГЛОЎ, сацыёлаг: Пытанне гэта ў нашай рэспубліцы не павінна выклікаць спрэчак. Тут усё зразумела: ёсць закон аб дзяржаўнасці беларускай мовы, ёсць Закон аб мовах. Вось іх і трэба выконваць. Тры гады ўжо дзейнічаюць гэтыя заканадаўчыя акты, калі тут можна прымяніць слова «дзейнічаюць». Бо пакуль што асаблівых поспехаў няма: відаць, у бліжэйшы час і не дачакаемся. Між тым, сацыялагічныя апытанні паказваюць, што насельніцтва рэспублікі ў цэлым прыхільна ставіцца да дзяржаўнасці беларускай мовы.

Вадзім КІРЭЕЎ, актывіст ЛДП: Мы не прызнаём развалу Савецкага Саюза, учыненага насуперак волі пераважнай большасці насельніцтва краіны. Пакуль у нас была адна дзяржаўная мова — усё было добра. Як толькі ў рэспубліках актывізаваліся сепаратысцкія рухі (а пачалося ўсё якраз з вылучэння моўнага пытання), адбыўся развал. Вядома, мы не супраць беларускай мовы: яна павінна развівацца, на ёй павінны выдавацца газеты, кнігі і г. д. Але так ужо склалася ў нас, што вядучая роля належыць рускай мове. І ніякія законы тут нічога зрабіць не змогуць. Па гэтаму пытанню лепш за ўсё трэба было б правесці рэферэндум, каб народ сам вызначыў...

Алег ТУРОК, настаўнік вячэрняй школы: У Беларусі быў прэцэдэнт, калі адразу чатыры мовы з'яўляліся агульнаўжывальнымі. Але ж сітуацыя сем дзесяцігоддзяў назад была зусім іншай. Беларусізацыя ішла значна шпарчэй, наша мова на поўную моц прымянялася ва ўсіх установах, школах, інстытутах, у афармленні вуліц. А што цяпер? Тры гады нешта спрабуюць зрабіць — усё марна. Дзяржаўнае беларускае радыё «па просьбах заказчыка» перадае рэкламу па-руску. Ды з якога гэта часу нейкія «заказчыкі» сталі дыктаваць сваю волю? Хочацца па-руску — хай пасылаюць у Маскву. У нас цяпер усе думаюць толькі пра грошы, пра духоўнасць — ніхто. Якое ж тут адраджэнне?

Леанід СВІРЫДАЎ, інжынер-канструктар: Адназначна стаю за беларускую мову. Хоць я не беларус, нарадзіўся і вырас у Пскове, а сюды прыехаў гадоў пяць назад. Адразу вырашыў — мову вывучу. Проста мне было цікава чытаць у арыгінале Быкава, затым Караткевіча. Цяпер ужо не адчуваю ніякага дыскамфорту. Вядома ж, адраджэнне беларускасці — справа нялёгкая. Тут нельга, па-мойму, устанаўліваць нейкія часовыя рамкі: 5 гадоў ці 10. Перш чым народ загаворыць на беларускай мове, ён павінен навучыцца думаць па-беларуску. А гэта, магчыма, удасца ўжо не нашаму пакаленню. Але будзем аптымістамі—на паўдарозе спыняцца не трэба.

Падрыхтаваў Аляксандр ХРАМАЎ.

У маі споўніўся год, як прыйшоў працаваць у Каменіцкае лясніцтва Мікалай Іванавіч Гулько. Спадчына яму дасталася, адразу скажам, незайздросная. У свой час гэтае лясніцтва было расфарміравана, а ў яго будынку пасяліліся шабашнікі, якія працавалі ў суседнім калгасе. За некалькі гадоў іх пражывання будынак набыў вельмі ўбогі выгляд. Такім яго і прыняў Мікалай Іванавіч.

Сёння ў пакоях чысціня і ўтульнасць. Прыбудавана вялікая веранда, а ў двары ўжо амаль закончана альтанка, у якой у пагодныя дні збіраюцца ў ляснічага леснікі. І ўсё гэта сваімі рукамі. Клопатаў у М. І. Гулько нямала: шэсць з лішнім тысяч гектараў лесу — гэта не жартачкі. Ды якога лесу! Ёсць нават цэлы дубовы гай на беразе Бярэзіны, куды на выхадныя прыязджаюць адпачываць гараджане. Дарэчы, у будучым тут плануецца будаўніцтва дзіцячага санаторыя.

Планы ў Мікалая Іванавіча вялікія: пабудаваць будынак кантoры, Дом ляснічага (ужо закладзены і фундамент). Добра і тое, што будзе каму з часам перадаць пачатую справу — свайму маладому памочніку Паўлу Іванавчу Трыпуцю.

Юрый БОНДАРАЎ.

НА ЗДЫМКАХ: ляснічы Каменіцкага лясніцтва М. І. Гулько і яго памочнік П. І. Трыпуць.

Фота аўтара.

Асіповіцкі раён.

А САСІСКІ—НАДЗІВА СМАЧНЫЯ...

Сасіскі, з гэткай залацістай абалонкай, крыху падвэнджаныя, былі не тое што апетытныя — яны былі проста непаўторныя на смак.

— Звычайныя, нармальныя сасіскі, — зазначыў менеджэр фірмы «Зайдэльман» Герман Абель.

Сасіскі рабіліся прама на вачах — у выставачнай зале знакамітай «кветкі» «Мінскэкспа» — Гандлёва-прамысловай палаты Беларусі на зручным, кампактным абсталяванні. Прадукцыйнасць — 1,5 тоны за змену, абслуга — 3 чалавекі. Герман Абель знаёміў тут, у «Мінскэкспа», з сасісачнай тэхналогіяй у рамках міжнароднай выстаўкі «Белагра-92», якая пачала працаваць пазаўчора і закончыцца 19 чэрвеня.

Зрэшты, скажам заадно і пра тэматыку выстаўкі. У спецыяльным праспекце пра яе сказана наступнае: абсталяванне па перапрацоўцы мясных прадуктаў, хлебапякарная тэхніка, перапрацоўка бульбы, крухмалу і збожжа, піваварныя заводы, перапрацоўка фруктаў і агародніны і г. д. Словам, тут з многіх краін, у тым ліку і СНД, прадстаўлена ўсё, што дапамагае збіраць, перапрацоўваць, упакоўваць сельскагаспадарчую прадукцыю, карацей — дастаўляць яе да стала з найменшымі стратамі і з найлепшай спажывецкай якасцю. Падобная выстаўка (дарэчы, ужо другая ў Беларусі) праводзіцца «Мінскэкспа» разам з германскай фірмай «Трэйдком» пры ўдзеле Міністэрства сельскай гаспадаркі рэспублікі і, як спадзяецца яго міністр (наконт чаго таксама зазначана ў тым жа праспекце), стане няхай невялікім, але цвёрдым крокам па шляху стварэння.

Гэтыя словы не могуць не выклікаць задавальнення, бо вельмі ж ужо добрыя былі сасіскі... Між іншым, пэўная інфармацыя да роздуму: мяса, з якога рабіліся сасіскі, аказваецца, наша, беларускае. І яшчэ: пан Герман Абель паспытаў нашы сасіскі, з нашых гігантаў-мясакамбінатаў. Аказваецца, як далікатна выказаўся ён, у іх сяго-таго не хапае, і ўвогуле — якасць перапрацоўкі не тая, яны не такія далікатныя.

І. АЛЯКСАНДРАЎ.

ВЕСТКІ З ПАРЛАМЕНТА

ПРА НЯВОЛЮ І СВАБОДУ

НЕКАЛЬКІ ЗАЎВАГ ПАСЛЯ ЎЧАРАШНЯГА ПАСЯДЖЭННЯ ПАРЛАМЕНЦКАЙ КАМІСІІ ПА ПЫТАННЯХ ГАЛОСНАСЦІ, СРОДКАЎ МАСАВАЙ ІНФАРМАЦЫІ І ПРАВОЎ ЧАЛАВЕКА

5000 «ЗЭКАЎ» ДЛЯ НЕЗАЛЕЖНАЙ БЕЛАРУСІ

Зусім магчыма, што ў хуткім часе турма, калонія ці следчы ізалятар стануць абавязковым атрыбутам кожнага больш-менш буйнога горада Беларусі. І справа не толькі ў тым, што злачыннасць у краіне набыла небывалыя раней маштабы і 31 установа з закратаванымі вокнамі, якая знаходзіцца на Беларусі, хранічна пакутуе ад перанаселенасці. Колькасць крымінальнікаў вырасце яшчэ і таму, што Расія ў бліжэйшы час збіраецца выслаць 5.000 зняволеных, якія адбывалі тэрмін на сібірскіх лесапавалах, але былі асуджаны ў свой час на Беларусі. Многа гэта ці мала? Раней у беларускіх турмах і калоніях адбывалі пакаранне не больш як 14 тысяч зняволеных. У апошнія гады гэта лічба вырасла да 18 тысяч. А тут яшчэ — павелічэнне больш як на чвэрць. Але і гэта, аказваецца, не мяжа. У хуткім часе хутчэй за ўсё захочуць пазбавіцца ад «зэкаў» беларускага паходжання Украіна і Казахстан. Можна ўявіць, як змена ў сацыяльнай структуры насельніцтва паўплывае ў будучым на грамадскі парадак. Гэта пры тым, што і цяпер шпацыраваць позна ўвечары па гарадскіх вуліцах зусім не бяспечна.

А што ж Беларусь? Няўжо ёй няма каго вярнуць у парадку абмену былым сёстрам па СССР? Як стала вядома ад намесніка начальніка МУС А. Валевіча, абмен гэты не можа быць раўнацэнным: лічбы, на жаль, несувымяральныя, — мы высылалі «зэкаў» намнога больш, чым атрымлівалі. Ды і тых нямногіх, аказваецца, на радзіму адправіць не так проста, — не дужа ахвотна расчыняюць перад імі там дзверы камер.

На пасяджэнні камісіі вялася размова ў асноўным аб тым, як прывесці беларускае заканадаўства ў гэтай галіне ў адпаведнасць з сусветнымі актамі аб правах чалавека. Але найбольш уражваючымі, на мой погляд, былі не развагі аб тым, чаму на Захадзе «зэк» адчувае сябе больш камфортна, чым у нас, — а менавіта прыведзеныя вышэй лічбы аб колькасці злачынцаў, якая ўвесь час расце.

Мяркуецца, што ў бліжэйшы час калоніямі і турмамі стануць дзесяць ваенных гарадкоў, якія цяпер вызваляюцца вайскоўцамі. МУС дадаткова просіць ад урада і паўмільярда рублёў на ўтрыманне гэтых устаноў.

У чым выйсце? Прадстаўнікі МУС у ліку іншых мер прапануюць павялічыць колькасць артыкулаў Крымінальнага кодэкса, якія б давалі права на ўмоўнае пакаранне або пакаранне з адтэрміноўкай. Для турэмнага начальства гэта, магчыма, і выйсце. А для нас? Вас усцешыць перспектыва сустрэчы ў цёмным завулку з умоўна асуджаным рабаўнікам ці насільнікам, месца якога — у турме?

РУБЕЛЬ ЯК АДЗІНКА ВЫМЯРЭННЯ СВАБОДЫ ДРУКУ

Хутчэй за ўсё ўжо ў самым блізкім часе месца 1-га канала тэлебачання, якім ахоплена 98 працэнтаў тэрыторыі рэспублікі, зойме Беларускае тэлебачанне, якое не можа пахваліцца такой шырынёй ахопу. Астанкінская праграма пакуль што зойме месца беларускай. Аб гэтых планах гаварыў на пасяджэнні міністр інфармацыі А. Бутэвіч.

Міністр выказаўся супраць неадкладнага спынення трансляцыі расійскага тэлебачання. Гэты канал сувязі спатрэбіцца для таго, каб на яго базе ствараць 2-ю беларускую праграму, а таксама невялікія па аб'ёму вяшчання праграмы для нацыянальных меншасцей. З яго дапамогай можна будзе таксама прымаць праграмы замежных тэлекампаній.

А. Бутэвіч шмат гаварыў аб цяперашняй сітуацыі на Беларускім тэлебачанні і радыё, многія супрацоўнікі якога вельмі занепакоены атрыманымі паведамленнямі аб ліквідацыі структур ранейшага тэлерадыёкамітэта. Ці знойдзецца ім месца ў новых структурах? Міністр заспакоіў, што людзям творчым і ініцыятыўным баяцца няма чаго. Астатнія, зрэшты, таксама могуць не дужа хвалявацца, бо масавага звальнення, хутчэй за ўсё, не будзе. «Да механічнага скарачэння мы будзем ставіцца вельмі асцярожна», — паабяцаў міністр. А на заканчэнне тэмы з прыкрасцю заўважыў: «Хаця такой кансерватыўнай структуры, як тэлебачанне і радыё, я яшчэ не сустракаў».

Які лёс у беларускамоўных выданняў, што ў апошнія месяцы апынуліся на мяжы закрыцця з-за фінансавых цяжкасцей? Аказваецца, на сённяшні дзень праблема вырашана — прынамсі, да канца года боларускія газеты і часопісы падтрымлівацца дзяржавай будуць.

І. Сярэдзіч, галоўны рэдактар «Народнай газеты», выказаў занепакоенасць тым, што ўрад становіцца заснавальнікам усё большай колькасці выданняў — і такім чынам, на думку рэдактара, навязвае большасці масавых рэспубліканскіх газет сваю пазіцыю. Па звестках І. Сярэдзіча, новай «ахвярай» Савета Міністраў у бліжэйшы час стане «Знамя юности», якая да апошняга часу ганарылася сваёй незалежнасцю, але вымушана стаць на калені перад небяспекай блізкага фінансавага краху.

І. Сярэдзіч выказаўся за тое, каб парламент і ўрад пакінулі сабе толькі па адной газеце. Праблему фінансавання астатніх выданняў, на думку рэдактара парламенцкай газеты, павінна вырашаць Міністэрства інфармацыі.

Праўда, незразумела, чым залежнасць газет ад Міністэрства інфармацыі будзе больш прывабнай за залежнасць ад урада? Хіба гэта гарантуе большую свабоду?

Валянцін ЖДАНКО, палітычны аглядальнік.

МЫ І МОВА

НАСТАЛЬГІЯ ПА ІМПЕРЫІ

10 ЧЭРВЕНЯ Г. Г. ГІСТОРЫК-АРХІВІСТ Д. СНЯТКОЎ НА СТАРОНКАХ «БЕЛОРУССКОЙ НИВЫ» ПАДЗЯЛІЎСЯ З ЧЫТАЧАМІ «НАВУКОВЫМ» АДКРЫЦЦЁМ: БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ НІКОЛІ НЕ ІСНАВАЛА.

Аўтар публікацыі заяўляе, што яму «известно», быццам на тэрыторыі Беларусі і ў часы Кіеўскай Русі, і ў часы Вялікага княства, і Рэчы Паспалітай, і царскай Расіі, і Савецкага Саюза народ беларускі гаварыў і цяпер, у Рэспубліцы Беларусь, гаворыць на рускай, сваёй роднай мове (толькі, праўда, з некаторымі дыялектнымі асаблівасцямі). На рускай мове, падкрэслівае ён, друкаваў свае кнігі Францішак Скарына, па-руску напісаны выдатны помнік —«Статут Вялікага княства Літоўскага...».

Словам, усё лепшае ў нашай культуры было рускім. Пры гэтым свядома наіўны гісторык лічыць зусім непатрэбным адрозніваць паняцце «рускі» ў яго гістарычным і сучасным разуменні. Так, нашы продкі называлі сябе «русамі», «русінамі», «руськімі», а пазней «літвінамі», нярэдка «палякамі» (католікі) —аднак падобныя назвы мы цяпер трактуем як палітонімы, г. зн. назвы па прыналежнасці да дзяржавы, канфесіі. Няўжо гісторык не ведае, што старажытная Русь трансфармавалася не толькі ў сучасную Расію? Што, скажам, Літву XIII стагоддзя нельга атаясамліваць з сучаснай Літвой? Што этнатэрытарыяльныя назвы — з'явы геаграфічна і гістарычна рухомыя?

Не, не ведае, не хоча ведаць. Ва ўгоду сваёй канцэпцыі яму нічога не варта «адрэдакціраваць» афіцыйную назву, каб трактаваць яе па-свойму. Поўную назву Вялікага княства ён падае як Вялікае княства Літоўскае і Рускае, пры тым, калі яно называлася Вялікім княствам Літоўскім, Рускім і Жамойцкім. Дык вось, якраз наяўнасць усіх гэтых трох азначэнняў (і асабліва падкрэсленая асобнасць Літвы і Жамойціі) расстаўляе ўсё па сваіх месцах. Даследчык К. Тарасаў адзначае: «Правільная расшыфроўка гэтага наймення наступная: Літоўскае — заходняя частка Беларусі, Аўкштота; Рускае — усход Беларусі і Украіна; Жамойцкае—Жмудзь (захад сённяшняй Літвы)». Такім чынам, не ўсё, што называлася Руссю і рускім, ёсць тое самае і сёння.

Сама назва «Белая Русь» вандравала па карце, перш чым заняць сваю пэўна акрэсленую тэрыторыю. Але на падставе таго, што яна першапачаткова (у XII—XIII стагоддзях) ужывалася адносна Уладзіміра-Суздальскай зямлі, ніхто і не трызніць, быццам Уладзімір і Суздаль — беларускія гарады.

Пры ўсёй ускладнёнасці сістэмы спрадвечных этнонімаў беларусаў высветліць, «хто ёсць хто», не так і цяжка, супастаўляючы саманазвы народа і найменні яго суседзяў.

Этнічныя беларусы, называючы сябе «літвінамі», не аб'ядноўваліся з этнічнымі літоўцамі (жмуддзю, жмудзінамі); гэтаксама ўжо ў часы Вялікага княства яны адасаблялі сябе ад рускіх, іншага народа, называючы яго «масквой», «маскавітамі», «маскалямі».

Д. Сняткоў у сваім тэндэнцыйным верхаглядстве робіць выгляд, што гэтыя факты яму «неизвестны». Праігнараваўшы прынцыпы сваёй навукі, ён бярэцца наводзіць парадак у мовазнаўстве. Аказваецца, беларускую мову прыдумалі і стварылі з мінскага дыялекту «до революции передовые люди Беларуси» для таго, каб... аслабіць царызм! Раім Д. Сняткову пацікавіцца вынікамі Першага ўсеагульнага перапісу насельніцтва Расійскай імперыі, праведзенага царскімі чыноўнікамі за два дзесяцігоддзі да рэвалюцыі, у 1897 годзе. Нават паводле яго звестак выходзіць, што, напрыклад, сярод жыхароў Віленскай губерні беларускую мову назвалі роднай звыш 700 тысяч чалавек, «вялікарускую» — каля 74 тысяч. І як гэта перадавым людзям удалося «околпачить» такую вялікую колькасць несвядомых землякоў?

А вось аўтар «Белорусской нивы», напэўна, разлічвае, што сучасныя вяскоўцы дадуць яму веры, праглынуць усе яго падтасоўкі. Ён цытуе Статут 1588 г.: «А писар земский мает по руску литерами и словы рускими все листы, выписы и позвы писати, а не иншим языком и словы» — і робіць высноўу, што размова ідзе менавіта пра рускую мову. Падобна тав. Сняткову ўсклікнем: «О каком русском языке идет речь?» (Калі ўжо прынцыпова ўспрымаць усе словы без гістарычных папраўак, то трэба ўвогуле пакінуць Літоўскі статут літоўцам, а не прысабечваць тое, што падпісана чужым імем).

У лексіцы прыведзеных радкоў настолькі выпірае іх беларускасць, што хіба толькі далёкі ад славян кітаец не зразумее, які сэнс маюць «литеры и словы руския» у цытаваным тэксце. Фактычна гэта ёсць першае юрыдычнае замацаванне дзяржаўнасці беларускай (старабеларускай) мовы, зробленае за чатыры стагоддзі да таго, як «некоторым ученым и писателям», на вялікі жаль Д. Сняткова, удалося «протащить» сучасны закон аб мовах. Яшчэ больш непакоіць яго тое, што адпаведны артыкул унесены і ў праект новай Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. Страшна падумаць: па сваёй правінцыйнай нехлямяжасці мы зблыталі «говор» з мовай! Але нічога, — Д. Сняткоў абяцае ў хуткім будучым «объединение всех местных белорусских диалектов в единый русский язык».

У артыкуле гісторыка-архівіста чамусьці няма лагічнага завяршэння гэтых развагаў. Паколькі самастойным народам мы сябе называем памылкова, то навошта нам, рускім, дзве рускія дзяржавы? Напэўна, па задуме аўтара, чытач самастойна павінен зрабіць гэты вывад. Да яго зводзіцца ўвесь сэнс абшырнай публікацыі пад прэтэнцыёзнай назвай «Язык народа — не средство спекуляции».

Наўрад ці трэба доўга працаваць у архівах, каб зрабіць адкрыццё, якім ашчасліві беларусаў Д. Сняткоў. Ідэя «единой и неделимой» стагоддзямі навязвалася афіцыйнай навукай і прапагандай Расійскай імперыі. Двухгаловы арол пільна сачыў за нацыянальнымі ўскраінамі, падбіраючы пад свае кіпцюры ўсё новыя і новыя тэрыторыі. Ідэя «единства русского народа» была зручнай падставай для экспансіі і русіфікацыі, для гвалту і здзеку над народамі.

Спроба Д. Сняткова падвесці тэарэтычную базу пад непрыкрыта шавіністычныя погляды — не што іншае, як кароткі агляд рэакцыйнай імперскай псеўдагісторыі мінулага стагоддзя, якую сам час спісаў у макулатуру. Імперыя распалася. На яе руінах адраджаюцца маладыя незалежныя дзяржавы, якія праводзяць самастойную палітыку, у тым ліку і моўна-нацыянальную. Гэта зусім аб'ектыўны працэс, — Заходняя Еўропа прайшла яго намнога раней за нас. Магчыма, менавіта таму там такімі шпаркімі тэмпамі ідзе цяпер інтэграцыя ў адзіную Еўропу.

Але знікненне імперыі, на жаль, зусім не азначае, што зніклі тыя, хто ўсё жыццё абгрунтоўваў яе існаванне, даказваў яе прагрэсіўнасць і непазбежнасць для прыгнечаных народаў.

Сёння шавіністычны лямант нарастае — «державники» не могуць змірыцца з хаўтурамі па былым СССР. У Расіі ў любым кіёску вы можаце набыць газеты, дзе «исконно русскими» называюць многія раёны Прыбалтыкі, Украіны, Малдовы, Казахстана. Адкрыта гучаць заклікі да «восстановления прежних границ России». Імперская свядомасць усё больш выразна праяўляецца сярод расійскіх парламентарыяў і нават сярод некаторых кіраўнікоў Расіі. Тэндэнцыі гэтыя самым згубным чынам адбіваюцца на ўнутраным становішчы ў маладых незалежных дзяржавах. Варта было віцэ-прэзідэнту А. Руцкому наведаць Прыднястроўе і абнадзеіць яго жыхароў, што Расія іх у крыўдзе не пакіне, — як полымя канфлікту там успыхнула з новай сілай. Тыя ж карані ў моцна завязаных не без дапамогі імперскіх сіл палітычных вузлах у Крыме і на Паўночным Каўказе.

Публікацыя Д. Сняткова — гэта цагліна з таго ж імперскага падмурку. Яе правакацыйная сутнасць відавочная. Псеўданавуковыя вывады гэтага архівіста не проста гучаць выклікам, — яны абражаюць годнасць народа, яго гісторыю, мову, культуру. Вось прыклады.

Дзяржаўную нацыянальную палітыку, адраджэнне мовы Д. Сняткоў называе «языковым заблуждением», якое «порождено всплеском дремучего национализма». І тут жа ён прыводзіць рэцэпт, як нам пазбавіцца ад клопатаў аб беларускай мове. Аказваецца, для гэтага ўсяго толькі трэба «осознать объективность сужения функционирования местного языка-диалекта». І гэта адразу «снимет обеспокоенность и ностальгию».

Гэта ў вас, Д. Сняткоў, «обеспокоенность и ностальгия» па мінулых часах, калі, жывучы сярод народа, вы не лічылі патрэбным ведаць і двух народных слоў, павучаючы гэты народ, як жыць, і абвінавачваючы яго ў тым, што ён недастаткова хутка пазбаўляецца ад свайго «диалекта». Гэта вам, Д. Сняткоў, належыць усвядоміць «объективность процесса» росту нацыянальнай свядомасці, вяртання мовы ва ўсе сферы жыцця незалежнай дзяржавы.

Абурае тое, што артыкул, які па цынізму выказванняў аўтара пераўзыходзіць многія публікацыі махровай рускай нацыяналістычнай прэсы, — з'явіўся і на нашай друкаванай ніве. Дарэчы, у апошні час галасы тых, хто «занепакоены» адраджэннем беларускасці і бачыць у гэтым пагрозу сваім інтарэсам, — усё з большай настойлівасцю гучаць у, — як гэта ні дзіўна, — дзяржаўных сродках масавай інфармацыі. У той жа дзень, 10 чэрвеня, з трыбуны «Радыёфакта» сацыёлаг БДУ Лідзія Новікава даводзіла слухачам, што статус дзяржаўнай быў нададзены беларускай мове памылкова, і заклікала дэпутатаў прыняць папраўку згодна вынікаў сацыялагічных даследаванняў, зрабіць дзяржаўнымі дзве мовы. Але так званае двухмоўе ў нас ужо існавала. Яно азначала і можа азначаць у нашай спецыфічнай сітуацыі толькі адно: планамернае выцясненне беларускай мовы з усіх сфер ужытку. Можа быць, прагаласуем канкрэтна за гэта пытанне?

Шкада, што ў такой сітуацыі, калі сацыёлаг яўна адстойвае сваю асабістую пазіцыю і калі каментарыі да падачы факта проста неабходныя, вядучая «Радыёфакта» ад іх устрымліваецца. Прыклады такія, на жаль, не адзінкавыя.

Вяртанне беларускай мове яе законных правоў адбываецца на Беларусі паслядоўна, але без спешкі. Часам нават ёсць падставы дакараць улады за тое, што выкананне Закона аб мовах залішне зацягваецца, што для гэтага ствараюцца штучныя перашкоды. Але, аказваецца, ёсць сілы, якім нават гэтая ўзважаная палітыка недаспадобы, якія ўсё больш актывізуюцца, сваімі правакацыйнымі выпадамі ўносячы разлад паміж людзьмі розных нацыянальнасцей. І шкодзяць яны найбольш не беларускай мове, не беларусам, цярплівасць якіх выпрабоўваюць самым здзеклівым чынам, а якраз тым, інтарэсы каго з такой апантанасцю спрабуюць адстойваць у сваіх выступленнях.

Алена ЦІХАНОВІЧ,
Валянцін ЖДАНКО.

ПАЛЕМІЧНЫЯ НАТАТКІ

2. ЗЯМЛЯ. ХЛЕБ. ВОЛЯ.

Для мяне неаспрэчным з'яўляецца права прыватнай уласнасці на зямлю. Без яго рынак — не рынак. Але праблема гэта настолькі балючая для нашага растузанага грамадства, што я здымаю свой голас на карысць тых, хто прапануе аддаць яе вырашэнне народу праз рэферэндум. Тут і дэпутаты яшчэ раз пераканаюцца ў тым, наколькі поўна іх палітыка адлюстроўвае інтарэсы выбаршчыкаў, і стануць немагчымымі ўсялякія спекуляцыі накшталт «народ нам не дарує», «народ не зразумее» і г. д. Калі народ чагосьці не разумее ці не так разумее, то ёсць толькі адзін варыянт для ўзаемнага паразумення: пераканаць людзей у правільнасці прапануемага вамі шляху. Усё астатняе ўжо было. Сілай зямлю можна адабраць, даць яе сілай — нельга.

Таму палохаюць заклікі радыкалаў правесці абвальную прыватызацыю, у тым ліку і зямлі. Вынікі гэтага кроку могуць быць катастрафічнымі. Спасылкі на тое, што мы, маўляў, адстаём ад суседзяў, як аргумент, сур'ёзна разглядаць нельга. Перамена дзяржаўнага ладу, дэмантаж ранейшых структур — гэта не забег на сто метраў. Так, можа мы і адстаём. Але ад чаго? Ад наступлення голаду, эканамічнага і сацыяльнага хаосу?

Адсюль вывад: адмовіцца ад ілюзій, што прыватызацыю можна і трэба правесці як мага хутчэй. Дзяржаўная палітыка павінна зыходзіць з ідэі, што эвалюцыйны шлях, хоць і марудны, але самы бяспечны, як для нашай маладой дзяржаўнасці, так і для грамадзян. Рэформа за пяцігодку — гэта блеф, авантура. Структурная перабудова прамысловасці і сельскай гаспадаркі патрабуе не толькі шмат часу. Яшчэ больш трэба грошай, якіх у нас зараз няма. Іншая справа, калі заканадаўчая і выканаўчая ўлады сваімі рашэннямі адкрываюць дзверы ўласнікам не на поле бітвы, а на поле спаборнасці, разумнага сэнсу і ініцыятывы.

Калгас, фермер, таварыства, кааператыў — усе маюць поўнае права на жыццё і даказваюць гэта права сваёй працай і яе вынікамі. Крэдыты, датацыі даюцца дзяржавай, банкамі не пад прыгожыя словы ці пэўную ідэалогію, а пад канкрэтную прадукцыю.

Гаворка пра тэрміны рэформы, асабліва ў сельскай гаспадарцы, не абстрактныя развагі. Тэрміны дыктуюць стратэгію і тактыку паводзін усіх удзельнікаў рэформы. Таму 10—15 гадоў—гэта той мінімум, на якім павінны будавацца разлікі ўлад. Не дай Бог, каб мы ўзялі на ўзбраенне пазіцыю былога маскоўскага мэра Г. Папова: «Сёння размова ідзе не столькі пра тое, як лепш прыватызаваць, колькі пра тое, як хутчэй прыватызаваць. Выбіраючы паміж «хутчэй» і «лепш», прыходзіцца спыніцца на «хутчэй».

«Хутчэй» мы зрабілі ў 1917-м. Жаданне ўладу маючых зразумелае: яны хочуць паказаць народу, што не спяць у шапку, задаволіць хоць нейкія слаі насельніцтва. Карацей, дзейнічаюць па вядомаму прынцыпу Напалеона: галоўнае — увязацца ў бойку, а потым разбяромся.

У жыцці ж «хутчэй» не атрымліваецца. Уявім сабе, што мы ўжо сёння сталі фермерамі. Пагаджуся з апанентамі, што праз год мы накормім краіну. Але чым? У лепшым выпадку — бульбай. Да бульбы, праўда, хочацца і шматок сала альбо мяса. А дзеткам бы — малачка. Ды вось бяда, каб выгадаваць бычка, трэба мінімум два з палавінай гады, а карову — 3—4 гады. Гэта пры ўмове, што ў нас пабудавана ўжо ферма, дзе можа ўтрымлівацца статак. А калі яе няма, то не трэба дурыць людзям галаву аб заўтрашнім «изобилии». Той, хто хоць крышачку ведае нашу вёску, разумее, што зараз яна не прыстасавана для, падкрэслім, таварнай вытворчасці малака і мяса. Адна-дзве каровы і цялушка — гэтага хопіць на свае патрэбы, але не для горада. І не фермер гэта, а хутчэй аднаасобнік.

Тут я павінен зрабіць невялічкае адступленне. Здзіўляе, з якім алімпійскім спакоем мы назіраем скарачэнне пагалоўя статка і свіней у рэспубліцы, не чуем (прашу прабачэння) лямант кампетэнтных людзей. У. Л. Бядуля, В. М. Гарошка з дня ў дзень папярэджваюць: калі мы не спынім гэтую негатыўную тэндэнцыю, у 1994-95 гадах нас чакае голад, а сельская гаспадарка будзе адкінута на дзесяцігоддзі назад. Для паважаных асфальтавых рэфарматараў зазначу: гаворка не толькі пра малако і мяса. Ва ўмовах Беларусі, пры неймавернай дарагавізне мінеральных угнаенняў, скарачэнне пагалоўя жывёлы — гэта праблема ўгнаенняў. Няма, як кажуць, гною — няма ўраджаю. Той жа бульбы і жыта. А гэта — кармы. А няма кармоў — няма нічога. Я пераказаў сваімі словамі аргументацыю вядомай аграрнай прытчы: аб уплыве катоў на якасць і колькасць адбіўных катлет у графстве Йоркшыр. Сюжэт яе такі: ураджай канюшыны залежыць ад чмялёў, якія яе апыляюць. А гнёзды апошніх разбураюць мышы. І вось, чым больш катоў у акрузе, тым менш мышэй, больш чмялёў, вышэйшыя ўраджаі канюшыны, а значыць — прывагі бычкоў. Так што давайце не будзем разбураць гнёзды чмялёў, якія нас кормяць.

Але вернемся да нашых фермерскіх спраў. Фермер — як альтэрнатыва зацугляламу калгасам сялянству (а гэта ёсць), як яшчэ адзін варыянт выбару ўласнага лёсу, як магчымасць жыць уласным розумам — крытыцы не падлягае. Таму выхад з калгаса ці іншай суполкі са сваёй доляй зямлі—права кожнага. І яно павінна быць гарантавана дзяржавай не фармальна.

І ўсё ж пры ўсёй матэрыяльнай і маральнай падтрымцы фермерства дзяржавай трэба сумленна сказаць людзям, што праблема «фермерызацыі» патрабуе не аднаго дзесяцігоддзя. Асабліва тых гаспадарак, якія будуць спецыялізавацца на вытворчасці жывёлагадоўчай прадукцыі. У нашых сучасных вёсках са сцягнутымі у іх хутарамі ні тэарэтычна, ні практычна немагчыма з'яднаць у адно цэлае дом селяніна, ферму на 40—50 галоў жывёлы і зямлю. Значыць, патэнцыяльны фермер павінен не толькі атрымаць надзел, але і пабудаваць на ім дом і ферму. Думаю, не трэба тлумачыць абавязковасць такога кроку. Жывёла, як і дзеці, патрабуе пастаянных догляду і прысутнасці. Але і гэтага мала. Туды трэба правесці дарогі, электрычнасць, тэлефон. Без выканання гэтых умоў, без стварэння сучаснай інфраструктуры, перапрацоўчай базы, сеткі дапаможных кааператываў сур'ёзна гаварыць аб таварнай вытворчасці мясных і малочных прадуктаў фермерамі сама меней наіўна. Тут не клопат пра селяніна і «галодны народ», а, скажам прама, звычайная папулісцкая дэмагогія.

Свае цяжкасці чакаюць і тых, хто вырашыць займацца раслінаводствам. Спецыяльная тэхніка, прылады пад кожную культуру патрэбны розныя. Пад бульбу адны, пад жыта іншыя. Тых 30 тысяч рублёў крэдыту, якія выдзяляюцца зараз на гектар зямлі, недастаткова, каб хоць неяк звесці канцы з канцамі. А па-другое, невялікая плошча гаспадаркі не дазволіць наладзіць больш-менш разумны севазварот, а монакультура за некалькі гадоў канчаткова змарнуе зямлю і належнай аддачы не дасць.

Тут мы зноў вяртаемся да думкі, што дыктат, штучная арганізацыя яшчэ аднаго «крутога пералому», пад якім бы прывабным лозунгам яны ні падаваліся, карысці не прынясуць. Станаўленне фермерства, яго формы і тэмпы ў розных раёнах рэспублікі могуць быць і будуць розныя. Умовы ў Віцебскай і Магілёўскай абласцях па некаторых параметрах процілеглыя Гродзенскім і Брэсцкім, а ў агурочных Бераставіцкім, Столінскім і Пінскім раёнах зусім іншыя, чым у ягадным Маларыцкім ці жывёлагадоўчым Іванаўскім.

Ідэя вольнага землекарыстальніка павінна выспець у сэрцах непасрэдных удзельнікаў, і лепшым агітатарам за яе будуць не рапарты кабінетнага спаборніцтва «па ахопу» фермерствам, не гучныя заклікі з трыбуны і выкрыццё праціўніка ў абліччы калгаснага ГУЛАГа, а вельмі канкрэтная, без лішніх эфектаў будзённая работа. І пачынаецца яна не з пошуку ворага, а з пошуку саюзніка. Хто ім можа быць? Якім бы парадаксальным гэта ні здавалася, але ў нашых умовах такім саюзнікам фермера з'яўляецца калгас.

Міхаіл МІХАЕВІЧ.

АБ'ЕКТЫЎНА ПРА АБЫЯКАВАСЦЬ

Пра смецце і ўладу

Кожны з нас не раз бачыў, як курцы кідаюць акуркі дзе папала — на аўтобусных прыпынках, у парках, на дзіцячых пляцоўках. Вось так аднойчы зрабіў і наш зямляк (дарэчы, матрос), калі сышоў на бераг з парахода. Было гэта ў Сінгапуры. Ішоў па гарадской вуліцы, курыў цыгарэту, а акурак, як звычайна, кінуў на асфальт. Быццам з-пад зямлі перад ім з'явіўся паліцэйскі: «Сэр! Вы кінулі акурак і за гэта з вас штраф — пяць тысяч долараў!». Выручаў хлопца ўвесь экіпаж парахода. Аддалі амаль усе грошы, якія зарабілі, але вызвалілі бедалагу.

Шкада, што Савецкі райвыканком г. Мінска не ведае пра гэты выпадак. Калі б ведаў, то даўно стаў бы ўладальнікам мільёнаў рублёў. Хутка і без асаблівых намаганняў. Толькі трэба дзейнічаць па метаду сінгапурскага паліцэйскага. З чаго, аднак, пачаць? Супрацоўнікам райвыканкома трэба сесці на трамвай і даехаць да вуліцы Мележа. А там, побач з трамвайным прыпынкам, стаіць дом № 4 (ён на здымку ўверсе). Побач з домам нейкія не вельмі сумленныя людзі стварылі велізарную звалку. Тое, што вы бачыце на здымку, — адна мільённая частка. А грузавікі з усіх бакоў кожны дзень вязуць і вязуць смецце менавіта сюды, да гэтага дома. І вось я думаю: калі нашага хлопца аштрафавалі ў Сінгапуры на пяць тысяч долараў за адзін толькі акурак, то колькі мільёнаў мог бы атрымаць Савецкі райвыканком са злосных парушальнікаў санітарыі, якія прывозяць сюды смецце цэлымі грузавікамі?

Але перш чым збіраць мільёны, усякаму выканкому трэба мець такую ўладу, якую мае адзін паліцэйскі ў Сінгапуры.

Мікалай АМЕЛЬЧАНКА.

ПЫТАЛЬНІК!

Адказы на пытанні чытачоў падрыхтавалі Ігар КАРНЕЙ і Іван БРАЛКА

Бізнес у генеральскіх ботах

«Крадзяжы боепрыпасаў і воінскай амуніцыі сталі ўжо звыклай з'явай. Зараз адзін за адным гараць ваенныя склады. Дык можа гэта проста спробы ўтаіць крадзяжы? Не сакрэт, што ў зоне баявых дзеянняў цэны на зброю неймаверныя...»

А. СТРЭЛЬНІКАЎ.

Чавусы.

— Не бяромся сцвярджаць, што справы абстаяць менавіта так, як піша чытач. Але ў адным ён мае рацыю: актыўны гандаль смяротным таварам можа падштурхнуць на любыя злачынствы.

Вось некаторыя цэны на зброю і іншую ваенную маёмасць (гаворка ідзе аб аптовых пастаўках). Пісталет Макарава ў розных рэгіёнах экс-СССР — ад 10 тысяч рублёў і вышэй. Аўтаматы сістэмы Калашнікава (за выключэннем «дэсантных»— з укарочаным ствалом і складным прыкладам) у «мірных» гарадах попытам не карыстаюцца. Затое ў гарачых кропках цана на іх можа даходзіць да 150 тысяч рублёў за штуку. Сярэдні кошт асколачнай гранаты «Ф-1» вагаецца ад тысячы да паўтары. Параўнаўча танныя процівагазы — 300—500 рублёў. Вялікай папулярнасцю на тэрыторыі былога Саюза карыстаецца не толькі зброя, але і армейская амуніцыя. Так, форма-«афганка» (або «камуфляж») — штаны, куртка, кепка — 1.500 рублёў (нагадаем, што гаворка ідзе аб партыях у дзесяткі тысяч камплектаў). Форма салдата ПДВ — да 3 тысяч рублёў. Генеральская куртка на натуральным футры разам з уцепленымі ботамі — 18 тысяч рублёў. Лётная амуніцыя (скураная куртка, штаны, унты) — прыкладна 17 тысяч рублёў. Афіцэрскія ялавыя боты — 1.300—1.500 рублёў.

«Здраднікаў Радзімы» больш не будзе?

«Яшчэ зусім нядаўна варта было толькі захацець знішчыць чалавека — і абвінавачванне гатова — «здраднік Радзімы». Як з'явілася ў нашым заканадаўстве гэтая злавесная формула?»

А. МЯКІШ.

Гродна.

Само паняцце з'явілася ў нашай юрыдычнай лексіцы 21 лістапада 1929 года. Да таго часу набралася ўжо нямала выпадкаў, калі грамадзяне краіны Саветаў адмаўляліся вяртацца дадому з замежных камандзіровак. Вось і вызначыў Прэзідыум ЦВК СССР такія паводзіны злачыннымі, г. зн. здрадніцкімі. Яны аб'яўляліся «па-за законам», што прыводзіла да канфіскацыі іх маёмасці, а пасля знаходжання іх саміх — расстрэлу «праз 24 гадзіны» пасля ўстанаўлення асобы.

І ўсё-такі гэта датычылася пакуль што толькі службовых асоб, якія «здраджвалі» сваім абавязкам перад рабочым класам і сялянствам. А ў чэрвені 1934 года ў Палажэнне аб дзяржаўных злачынствах была ўнесена наступная фармулёўка: «Здрада Радзіме, г. зн. дзеянні, учыненыя грамадзянамі Саюза ССР ва ўрон ваеннай магутнасці СССР, яго дзяржаўнай незалежнасці або недакранальнасці яго тэрыторыі, як-то шпіянаж, выдача ваеннай або дзяржаўнай тайны, пераход на бок ворага, уцёкі або пералёт за мяжу...»

Такім чынам, усё, што рабілася на шкоду ўладам, разглядалася як злачынства перад народам, Радзімай. Але слова «ўлада» з'явілася ў названай фармулёўцы ўжо пасля смерці Сталіна — у 1958 годзе. Пералік злачынстваў перад Радзімай быў дапоўнены наступным: «...а таксама змова з мэтай захопу ўлады». Гэта значыць, улада цяпер зацвярджалася ў якасці афіцыяльнага сімвала Айчыны.

У праекце новага Крымінальнага кодэкса РБ гэтай формулы ўжо няма.

Выйгрыш ці пройгрыш?

«Упершыню ўліп у гісторыю. Што называецца, вырашыў да 8 Сакавіка зрабіць жонцы падарунак. Купіў 200 латарэйных білетаў. На маё шчасце, на адзін з іх выпаў выйгрыш—каляровы тэлевізар! Аднак у магазіне мне сказалі, што за яго трэба даплаціць 13.000! А я за ўсё сваё жыццё не меў стольні. Які ж гэта выйгрыш? Выходзіць, нейкае ашуканства. Ці не так?»

В. МАРТОС.

в. Сычова, Нясвіжскі раён.

Што і казаць, у незайздроснае становішча трапіў наш чытач. І такіх уладальнікаў «шчаслівых» білетаў, як сведчаць пісьмы і тэлефонныя званкі ў рэдакцыю, нямала. Па нашай просьбе ўдакладняюць сітуацыю:

Начальнік упраўлення Ашчаднага банка Рэспублікі Беларусь Аляксандр Баркун:

— Рашэнне аб правядзенні сёлета грашова-рэчавай латарэі ў нашай рэспубліцы прынята ў канцы мінулага года. Адпаведна кошт усіх рэчавых выйгрышаў быў вызначаны ў старых, ранейшых цэнах. Безумоўна, сённяшнім яны ўжо не адпавядаюць.

Але ж ва ўмовах латарэі гэта прадугледжана. У іх, у прыватнасці, сказана: «Пры змяненні цэн на прадметы, разыгрываемыя ў латарэі, выйгрышы выплачваюцца па цэнах, што дзейнічалі на момант зацвярджэння ўмоў латарэі...». Калі ўладальнік выйгрышу хоча атрымаць рэч, то яму давядзецца выкласці наяўнымі гэтую розніцу.

— Але ж у першым пункце парадку атрымання выйгрышаў запісана: «Уладальнік латарэйнага білета, на які выпаў рэчавы выйгрыш, можа па свайму жаданню атрымаць кошт рэчавага выйгрышу наяўнымі грашамі». Якая сума тады яму належыць?

— Тая, што значыцца ў афіцыяльнай табліцы.

— У такім разе чалавек за гэту суму не зможа купіць той жа каляровы тэлевізар па новай цане. Атрымліваецца не выйгрыш, а пройгрыш?

— На маю думку, каб у далейшым з-за нестабільнасці цэн пазбегнуць такіх непаразуменняў, лепш за ўсё адмовіцца ад рэчавых выйгрышаў і перайсці толькі на грашовыя. Дарэчы, так ужо зрабілі некаторыя арганізатары латарэй.

Начальнік упраўлення Міністэрства фінансаў Рэспублікі Беларусь Уладзіслаў СМІЛЬГІН:

— Умовы сёлетняй латарэі распрацоўваліся яшчэ ў чэрвені мінулага года. Натуральна, кошт рэчавых выйгрышаў закладваўся з павышэннем цэн на вядомыя ўсім 30 працэнтаў. Хто мог тады думаць, што цэны скокнуць так, што за імі будзе проста не ўгнацца.

Тым не менш, з юрыдычнага боку ніякага ашуканства няма, як гэта спрабуюць сцвярджаць вашы чытачы. Што тут крывіць душой: хто не хоча за білет коштам у 50 капеек ці 1 рубель выйграць тэлевізар, халадзільнік, ці аўтамабіль, цана якіх сёння дзесяткі тысяч рублёў? Пагадзіцеся, калі кожны рэчавы выйгрыш мы будзем адпускаць па старой цане, без даплаты розніцы, то, як кажуць, вылецім у трубу.

Не трэба забываць, што любая латарэя з той мэтай і праводзіцца, каб яна была выйгрышнай, а не пройгрышнай, стратнай. Інакш такая аўчынка не вартая вырабу, гульня не мае сэнсу. Зразумела, атрыманы прыбытак ідзе ў даход рэспублікі, на ўмацаванне яе бюджэту.

— Усё гэта так. Але і ўладальнік шчаслівага білета не павінен быць у накладзе: выйгрыш ёсць выйгрыш. Так?

— Безумоўна. У сувязі з гэтым і распрацоўваюцца новыя ўмовы правядзення латарэй у далейшым.

ВАЧАМІ САЦЫЁЛАГА

2. Працоўныя вызначэнні

Апытанне паказвае, наколькі вялікі ў нашай рэспубліцы працоўны чалавечы патэнцыял рынку. Кожныя трое з чатырох маглі б працаваць лепш. Перашкаджаюць у гэтым перш за ўсё недасканалая сістэма стымулявання, якая не здольна зацікавіць працаваць з поўнай аддачай, і дрэннае забеспячэнне. Многіх стрымліваюць неспрыяльныя ўмовы для прадпрымальніцтва, старыя малапрадукцыйныя тэхналогіі і недастатковы ўзровень кваліфікацыі. Гэта асноўныя фактары з названых. Працоўныя вызначэнні насельніцтва за перыяд з 1990 па 1992 гады практычна не змяніліся. Больш за 70 працэнтаў падрыхтаваныя да таго, каб больш працаваць і больш зарабляць. Каля 25 працэнтаў згодныя на сціплае жыццё, абы не надрывацца на рабоце. Заўважым, што гэтыя суадносіны вельмі спрыяльныя для ажыццяўлення рэформы. Разам з тым, дзейнічаць ужо сёння з ініцыятывай і рызыкай згодны толькі 41 працэнт. Гэтаму ёсць, безумоўна, і псіхалагічнае тлумачэнне. Але галоўнае, мабыць, у тым негатыўным вопыце («ініцыятыва караньная»), які многія паспелі набыць за мінулыя дзесяцігоддзі.

1. ЦІ МАГЛІ Б ВЫ ПРАЦАВАЦЬ БОЛЬШ ЭФЕКТЫЎНА, ЧЫМ ЗАРАЗ?

1. Так	64,3
2. Не	12,1
3. Цяжка сказаць	19,3
4. Няма адказу	4,4

2. ШТО ВАМ ПЕРАШКАДЖАЕ ПРАЦАВАЦЬ БОЛЬШ ЭФЕКТЫЎНА?

1. Старая малапрадукцыйная тэхналогія	16,6
2. Дрэннае матэрыяльна-тэхнічнае забеспячэнне	28,0
3. Няма матэрыяльнага інтарэсу	44,6
4. Не хапае ведаў, навыкаў	10,2
5. Неспрыяльныя ўмовы для прадпрымальніцтва	17,8

3. ЧАМУ Б ВЫ АДДАЛІ ПЕРАВАГУ?

1. Больш працаваць і больш зарабляць	71,1 (71,8)
2. Працаваць не надрываючыся, хоць і жыць сціпла	23,0 (27,2)
3. Няма адказу	5,0 (1,0)

4. ЦІ ПАГАДЗІЛІСЯ Б ВЫ?

1. Жыць багацей, але рызыкуючы, дзейнічаючы з ініцыятывай	41,1 (46,5)
2. Жыць хоць бядней, але затое з гарантаваным узроўнем, без рызыкі	47,8 (50,5)
3. Няма адказу	11,1 (3,5)

(Даныя Інстытута сацыялогіі АН Беларусі і сектара вывучэння грамадскай думкі ўпраўлення інфармацыі і грамадскіх сувязей СМ РБ).

РОЗГАЛАС

ПАЛЯВАННЕ Ў... ІНТЭРНАЦЕ

БРАГІН. Намеснік старшыні калгаса імя Тэльмана П. Балабан заўсёды лічыўся заўзятым паляўнічым. У вольны час хадзіў са стрэльбай па лясах і балотах. Але ж нядаўна аматар качак і зайцоў, хапіўшы добрую дозу спіртнога, вырашыў, што на балота ісці далёка, лепш паляваць у інтэрнаце мясцовай перасовачнай механізаванай калоны, які знаходзіўся пад бокам. Узяў стрэльбу, і ў імгненне вока — у калідоры будынка.

Паляванне спынілі работнікі міліцыі.

Дарэчы, намеснік старшыні меў не толькі паляўнічую зброю. У ходзе вобыску на кватэры небаракі былі знойдзены пісталет ТТ і малакаліберная вінтоўка з патронамі. Цікава, на каго ж ён з імі збіраўся паляваць?

І ПАВЕТРА КАШТУЕ ДОРАГА

Удасканаленая сістэма эканамічных санкцый за безгаспадарчае расходаванне паліўна-энергетычных рэсурсаў і вады ўводзіцца з 1 ліпеня на Мінскім трактарным заводзе. Гэта выклікана экстрэмальнай абстаноўкай у забеспячэнні імі прадпрыемства. Зараз цэху за рабочыя суткі прыйдзецца, напрыклад, за ўцечку сціснутага паветра плаціць ад 1.000 да 20.000 рублёў — у залежнасці ад колькасці звышпланавага яго расходавання. Страты пітной і тэхнічнай вады пацягнуць за сабой штраф да 2.000 рублёў. А за адкрытыя насцеж вароты ў час ацяпляльнага сезону — 15.000 рублёў. Сістэма таксама прадугледжвае эканамічныя санкцыі за перарасход пары, электрычнага асвятлення пры дастатковым дзённым, за разбітыя шыбы ў памяшканнях, а таксама за работу душавых у нявызначаны графікам час.

У будучым, пры павелічэнні цэн на паліўна-энергетычныя рэсурсы, будуць адпаведна павялічвацца і штрафы. Канкрэтныя віноўнікі нясуць матэрыяльную адказнасць ва ўстаноўленым парадку.

Алег ПРАЦЬКО.

З ПЕСНЯМІ І ТАНЦАМІ ПА ЕЎРОПЕ

БРЭСТ (У. Макарэвіч). Блізкае суседства з еўрапейскімі краінамі і прыроджаная здольнасць спяваць і танцаваць даюць магчымасць самадзейным творчым калектывам Брэста гастраляваць па Еўропе.

Нядаўна з творчай паездкі ў Германію вярнуліся народны мужчынскі хор электрамеханічнага канцэрна і народны ансамбль песні і танца «Бярэсце» Палаца культуры прафсаюзаў. Гэтыя калектывы прымалі ўдзел у Еўрапейскім тыдні музыкі ў Германіі. З поспехам выступілі самадзейныя артысты з канцэртамі ў гарадах зямлі Гесэн — Хунгене, Франкфурце-на-Майне, Готхайме.

А народны ансамбль танца «Брастаўчанка» таго ж электрамеханічнага канцэрна атрымаў запрашэнне на паездку ў Францыю. Тут у жніўні ў Бургундыі ў горадзе Дыжон пройдзе міжнародны фальклорны фестываль, у якім прыме ўдзел і «Брастаўчанка». Зараз самадзейныя артысты рыхтуюць канцэртную праграму, у якую ўвайшлі беларускія народныя танцы, абрадавыя кампазіцыі.

АЛЕЙ, ЯКІ ПАЙШОЎ «НАЛЕВА»

КОБРЫН (Ігар Сідарук). У гарадскім магазіне № 25 «Прадукты» гандаль па талонах, відаць, добра-такі надакучыў. І хоць іх яшчэ ніхто не адмяняў, тут без талонаў было прададзена ў першым квартале: віна — 300 бутэлек, цукру — каля 2,5 тоны, тытунёвых вырабаў — 1.175 пачкаў, мукі — 400 кілаграмаў, алею — 800 бутэлек.

За выяўленыя парушэнні дырэктар магазіна № 25 Ніна Клебанюк загадам па гархарчпрамгандлю была паніжана аж... да пасады намесніка дырэктара гэтага ж магазіна. Пакаранне адпавядае парушэнню?

ЗНОЎ КАЎКАЗЦЫ...

Супрацоўнікамі аператыўна-пошукавага аддзела ўпраўлення ўнутраных спраў Мінска затрыманы жыхар Грузіі Ш., які ўкраў кашалёк з 1.000 рублямі і 50 «зайчыкамі» з сумкі мінчанкі Л. На наступны дзень супрацоўнікамі гэтага ж аддзела быў затрыманы абхазец Д. Пры арышце ў яго канфіскавана паўкіло наркатычнага рэчыва.

Зламыснік уначы пералез цераз агароджу ахоўваемай аўтастаянні гасцініцы «Светлагорск», разбіў задняе шкло «Таёты». Вырваўшы засцерагальнае кальцо гранаты, закінуў яе пад пярэдняе сядзенне. На шчасце, выбуху не адбылося. Магчыма, злачынца не вельмі дасведчаны ў ваеннай справе, бо прыняў вучэбны боепрыпас за баявую фугасную гранату.

НА ЗДЫМКУ: аператыўная група Светлагорскага ГРАУС на месцы здарэння.

Тэкст і фота А. ДРАЗДОВА.

АВІЯБОМБА НА ВУЛІЦЫ 50-ГОДДЗЯ ВЛКСМ

БАБРУЙСК. (У. Цасюк). Хіба толькі з дапамогай бязмежнай фантазіі можна дадумацца да таго, што важкая авіябомба часоў ВАВ праляжала ў зямлі больш як 47 гадоў, каб аднойчы нашкодзіць вуліцы з рэліктавай зараз назвай 50-годдзя ВЛКСМ.

Так або інакш, але камандзіру піратэхнічнага ўзвода брыгады грамадзянскай абароны лейтэнанту Анатолю Плеху не было калі разважаць. Разам з аператыўнай групай піратэхнікаў афіцэр абясшкодзіў бомбу, а разам з ёй і 5 артылерыйскіх снарадаў.

Чэрвень выдаўся сапраўды гарачым для піратэхнічнага ўзвода. Толькі за першую дэкаду сюды паступіла 8 заявак на абясшкоджванне.

interfax ИНТЕРФАКС

ВЯРХОЎНЫ САВЕТ РФ РАЗГЛЕДЗІЦЬ 2 ВАРЫЯНТЫ ЗАКОНАПРАЕКТА АБ ЗМЯНЕННІ ПАДАТКУ НА ДАБАЎЛЕНЫ КОШТ

Прэзідыум расійскага парламента прыняў рашэнне вынесці на абмеркаванне Вярхоўнага Савета РФ два законапраекты, якія датычаць змянення падатку на дабаўлены кошт (ПДК).

Адзін з іх, падрыхтаваны парламенцкай камісіяй па бюджэту, планах, падатках і цэнах, прадугледжвае скарачэнне стаўкі ПДК з 28 да 14 працэнтаў, а на харчовыя тавары і тавары для дзяцей — да 7 працэнтаў. Адначасова прапануецца поўнасцю вызваліць ад ПДК навукова-даследчыя і вопытна-канструктарскія работы, якія выконваюцца за кошт дзяржбюджэту або спецыяльных навуковых фондаў.

Старшынствуючы Руслан Хасбулатаў паведаміў, што «за пяць хвілін да пачатку пасяджэння прэзідыума ад расійскага прэзідэнта таксама паступіў законапраект на гэтую тэму.

Аднак, як паведаміў намеснік старшыні расійскага парламента Юрый Варонін, у прэзідэнцкім варыянце захавана дзеючая зараз стаўка ПДК — 28 працэнтаў, а на харчовыя тавары прапанавана ўстанавіць яе ў размеры 15 працэнтаў.

МІННЫЯ ПАЛІ Ў ЗОНЕ КАНФЛІКТУ Ў ПРЫДНЯСТРОЎІ

Нават пры найлепшым зыходзе прыднястроўскі канфлікт пакіне сляды, якія доўгі час будуць напамінаць аб гэтай трагедыі жыхарам абодвух берагоў Днястра. Аб гэтым заявіў карэспандэнту «Інтэрфакса» Іван Чэрнеў, камандзір аднаго з атрадаў прыднястроўскіх гвардзейцаў, якія ўдзельнічаюць у канфлікце ў раёне Дубасараў. У якасці прыкладу ён прывёў замініраваныя ў гэтым раёне палі. Схема мініравання гэтых палёў згублена, і наўрад ці хто-небудзь адважыцца размініраваць гэтыя ўчасткі, лічыць палявы камандзір.

ПРАДСТАЎНІКІ АБ'ЯДНАННЯ «ЮГАНСКНАФТАГАЗ» ПАТРАБУЮЦЬ ВЫЗВАЛЕННЯ ЦЭН НА НАФТУ

17 чэрвеня ў Маскве пачнецца пасяджэнне прымірэнчай камісіі паміж аб'яднаннем «Юганскнафтагаз» і ўрадам. Сярод асноўных патрабаванняў, вылучаных аб'яднаннем, — вызваленне цэн на нафту з устанаўленнем максімальнага ўзроўню рэнтабельнасці як нафтаздабываючых прадпрыемстваў, так і выробляючых абсталяванне для нафтавай прамысловасці.

У ПЕЦЯРБУРГУ, МАГЧЫМА, БУДЗЕ СКАРОЧАНЫ ЧАС РАБОТЫ МЕТРО

Упраўленне метрапалітэна звярнулася ў мэрыю і гарсавет з прапановай устанавіць гадзіны работы ад 6.00 да 24.00 (цяпер метро адкрыта з 5.30 да 1 гадзіны ночы). Ва ўпраўленні метрапалітэна карэспандэнту «Інтэрфакса» растлумачылі, што гэта вымушаная, але неабходная мера. Калі ў гадзіны «пік» праезд аднаго пасажыра абыходзіцца менш чым у 2 рублі, то раніцай і позна вечарам — 9—12 рублёў. А паязды і эскалатары працуюць амаль ухаластую. Павелічэнне інтэрвалу паміж паяздамі не вырашае праблемы, а перафарміраваць у пэўны час паязды на меншую колькасць вагонаў метрапалітэн не мае магчымасці.

У аўторак малы дэпутацкі Савет Санкт-Пецярбурга будзе вырашаць пытанні аб перайменаванні Ленінградскага метрапалітэна імя Леніна.

У МАСКВЕ ЎВОДЗІЦЦА ЛІЦЭНЗАВАННЕ БУДАЎНІЧАЙ ДЗЕЙНАСЦІ

Мэр Масквы Юрый Лужкоў выдаў распараджэнне аб увядзенні дзяржаўнага ліцэнзавання будаўнічай дзейнасці ў горадзе. Для гэтага ўрад Масквы стварыў гарадскі цэнтр ліцэнзавання будаўнічай дзейнасці, які атрымаў назву «Масбудліцэнзія».

По «Розгаласу» дзяжурылі: А. Сланеўскі, У. Здановіч, І. Шчучэнка, С. Сулкоўскі. Тэл.: 32-44-02, 32-43-03.

АКТУАЛЬНАЕ ІНТЭРВ'Ю

Свет хоча ведаць Беларусь

Апошнім часам у Беларусь часта прыязджаюць афіцыяльныя дэлегацыі міжнародных эканамічных і фінансавых арганізацый, прэзідэнты буйнейшых кампаній, прадстаўнікі малога і сярэдняга бізнесу. Чым выклікана цікавасць дзелавога свету да нашай рэспублікі? З гэтага пытання пачалася гутарка журналіста Уладзіміра Маісеева з намеснікам міністра фінансаў Рэспублікі Беларусь Мікалаем ЛІСАЕМ.

— Тут можна назваць некалькі фактараў. Па-першае, палітычны. Для любога бізнесмена найпершай умовай з'яўляецца палітычная стабільнасць дзяржавы, з якой ён збіраецца развіваць эканамічныя адносіны. А ў гэтым плане Беларусь выгадна адрозніваецца ад некаторых іншых рэспублік былога СССР. У эканамічным плане наша рэспубліка таксама з'яўляецца адной з самых стабільных у СНД. У яе вялікі інтэлектуальны і прамысловы патэнцыял; рыначныя рэформы, якія праводзіць урад, зразумелыя сваёй накіраванасцю. І нарэшце, фактар, які я назваў бы геапалітычным. Беларусь размешчана ў геаграфічным цэнтры Еўропы, што ўжо само па сабе не можа не прыцягваць увагу.

— У гэтым годзе Рэспубліка Беларусь стала паўнапраўным членам шэрагу буйнейшых міжнародных фінансавых арганізацый, такіх, як Міжнародны валютны фонд, Сусветны банк, Міжнародны банк рэканструкцыі і развіцця. Як я ведаю, ужо вядуцца перамовы аб адкрыцці ў Мінску іх афіцыяльных прадстаўніцтваў. Акрамя таго, у сакавіку Беларусь прынята ў члены Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця (ЕБРР). Узнікае пытанне: наколькі апраўдана такое бурнае «ўкараненне» Беларусі ў гэтыя структуры? Відавочна ж, членства ў іх накладае на нас і пэўныя фінансавыя, а таксама палітычныя абавязацельствы. Напрыклад, колькі нам будзе каштаваць членства ў ЕБРР?

— Спачатку аб палітычных абавязацельствах. Іх не трэба баяцца. Мэты ж у нас агульныя: хутчэйшае і незваротнае правядзенне рыначных рэформаў і ўваходжанне рэспублікі ў сусветную эканоміку. Што ж датычыць членства ў ЕБРР, то Беларусь падпісваецца на 2.000 акцый банка агульным коштам 20 мільёнаў экю, ці 23,3 мільёна долараў.

— 23 мільёны долараў — сума для Беларусі даволі значная. Аднак, напэўна, на фоне агульных актываў банка гэта плата, па сутнасці, сімвалічная. Ці ўплывае колькасць набытых акцый на размер магчымых крэдытаў?

— Перш за ўсё ўдакладнім, што 23 мільёны долараў — гэта толькі агульны кошт падпісваемых акцый, а не сума нашых плацяжоў банку. Паводле прынятай методыкі, аплаце падлягае нязначная частка акцый. На астатнюю іх частку рэспублікай выдаецца вэксаль, які аплачваецца ў нацыянальнай валюце па патрабаванню банка ў выпадку надзвычайных абставін. На практыцы ж прад'яўленне такога патрабавання да нас вельмі малаверагоднае.

Плацяжы будуць рабіцца роўнымі долямі на працягу 5 гадоў, прычым у кошт плацяжоў за 1992 год залічваецца ўзнос былога СССР.

Цяпер што датычыць магчымых крэдытаў. У адпаведнасці з прынятай класіфікацыяй ЕБРР мае вышэйшы рэйцінг (АА) крэдытнай установы ў міжнародным супольніцтве, а агульны аб'ём яго капіталу складае 10 мільярдаў экю. На гэтым фоне наша доля выглядае сапраўды сімвалічнай. Але аб'ём магчымых крэдытаў банка не залежыць ад колькасці акцый, на якую падпісваецца краіна. Ён залежыць ад канкрэтнага праекта.

Пасля завяршэння ўсіх працэдур, звязаных з афармленнем эфектыўнага членства, у рэспубліку прыбудуць прадстаўнікі ЕБРР для ўзгаднення з урадам стратэгіі аказання дапамогі (прыярытэты, сферы і г. д.). Напрамкі дапамогі будуць затым разгледжаны і зацверджаны на савеце дырэктараў банка.

— Як вядома, вы ўзначальвалі беларускую дэлегацыю на першай штогадовай нарадзе савета кіраўнікоў Еўрапейскага банка рэканструкцыі і развіцця ў Будапешце. Некалькі слоў аб рабоце нарады.

— Наша дэлегацыя прадставіла даклад, у якім быў коратка выкладзены стан спраў у сферы эканомікі і фінансаў рэспублікі, адлюстраваны напрамкі магчымага супрацоўніцтва з іншымі краінамі, замежнымі кампаніямі і банкамі.

Адзначу нашы перамовы з кіраўніцтвам еўрапейскага аддзялення буйнейшай японскай інвестыцыйнай кампаніі «Ямайсі», якая прапанавала забяспечыць фінансаванне Беларусі праз выпуск каштоўных папер рэспублікі і іх распаўсюджанне на рынках замежных краін. Акрамя таго, кампанія гатова выступіць пасрэднікам у пошуках партнёраў для прамых інвестыцый у нашу эканоміку.

— Ці адчувалі вы сур'ёзную зацікаўленасць з боку сродкаў масавай інфармацыі да Беларусі, або гэта звычайная журналісцкая цікаўнасць да «экзатычнага новаўтварэння» ў палітычным жыцці Еўропы?

— Сур'ёзная зацікаўленасць была, прычым двухбаковая. Гэтыя сустрэчы, гутаркі, інтэрв'ю паказалі, што да нас ставяцца, як да раўнапраўных партнёраў на міжнароднай арэне, бачаць у перспектыве Беларусь як важны палітычны цэнтр у справе інтэграцыі ўсёй Еўропы — ад Атлантыкі да Урала.

З нашага боку важнасць падобных кантактаў вызначалася тым, што сусветная грамадскасць усё яшчэ недастаткова інфармаваная аб Рэспубліцы Беларусь, яе патэнцыяльных магчымасцях і праблемах. Інфармацыйны вакуум, у якім працягвае знаходзіцца Беларусь, з'яўляецца адной з асноўных прычын, якія стрымліваюць устанаўленне трывалых, узаемавыгадных эканамічных сувязей паміж рэспублікай і іншымі дзяржавамі сусветнага супольніцтва. І тут я вымушаны зрабіць сур'ёзны папрок у адрас беларускіх сродкаў масавай інфармацыі, якія ўяўляюць сабой гэткую «рэч у сабе», працуюць у асноўным на рэспубліку, мала клапоцяцца аб тым, каб і за яе межамі, у замежным друку, у друку краін СНД з'яўляліся сур'ёзныя аналітычныя матэрыялы, прысвечаныя Беларусі, яе гісторыі і культуры, палітыцы і эканоміцы. Нашых патэнцыяльных партнёраў зацікавіла б інфармацыя аб змяненнях, якія адбываюцца ў рэспубліцы ў розных сферах эканомікі і рыначнай інфраструктуры, у прыватнасці ў галіне заканадаўства, прававыя асновы вытворча-фінансавай дзейнасці інафірмаў і сумесных прадпрыемстваў на тэрыторыі Беларусі і многае іншае.

— Я як прадстаўнік беларускай журналісцкай брацііі цалкам прымаю ваш папрок. Аднак і з вашага боку, і з боку іншых міністэрстваў і ведамстваў рэспублікі хацелася б бачыць больш ініцыятывы ў кантактах з прэсай. Не сакрэт жа, што ў «высокіх кабінетах» паранейшаму з большай ахвотай прымаюць нашых замежных калег, чым мясцовых журналістаў. Будзем цясней супрацоўнічаць — хутчэй знікне інфармацыйны вакуум.

— За іншых адказваць не буду, а што датычыць Міністэрства фінансаў, то мы адкрытыя да супрацоўніцтва.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁ ПЕРАХВАТ

«БІ-БІ-СІ»

*** У Люксембургу працягваюцца перамовы міністраў замежных спраў краін Еўрапейскай супольнасці. Сярод пытанняў, якія абмяркоўваюцца там, павелічэнне на 30 працэнтаў бюджэту ЕС на бліжэйшыя пяць гадоў. На мінулым тыдні большасць міністраў фінансаў краін супольнасці ўжо адхілілі гэту прапанову.**

* З Сараева зноў паступаюць паведамленні аб аднаўленні баёў паміж баснійскімі сіламі і сербскімі апалчэнцамі. Пасля зацішша, якое працягвалася ўвесь дзень, сербскія сілы зноў пачалі абстрэл раёна аэрапорта. Вядзецца артылерыйскі і снайперскі агонь. Паведамляецца аб ахвярах сярод мірнага насельніцтва. Нядоўгае перамір'е дазволіла насельніцтву Сараева ўпершыню за доўгія тыдні выйсці на вуліцы, каб падабраць мёртвых і запасціся харчаваннем.

*** 70-гадовы сербскі пісьменнік Добрыца Чосіч выбраны новым прэзідэнтам югаслаўскага саюза Сербіі і Чарнагорыі. Ён быў адзіным кандыдатам на гэты пост на прайшоўшых тут выбарах.**

* Прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын падпісаў указ, у адпаведнасці з якім стратныя прадпрыемствы на працягу трох бліжэйшых месяцаў павінны ліквідаваць свае даўгі. У супрацьлеглым выпадку яны спыняць сваё існаванне.

*** Працягваюцца жорсткія баі паміж армянамі і азербайджанцамі ў Нагорным Карабаху. Карэспандэнт Бі-Бі-Сі паведамляе са Сцепанакерта аб баях на подступах да горада Аскарам. А тым часам у Рыме міністры адзінаццаці краін робяць чарговую спробу прымірыць варажуючыя бакі ў Нагорным Карабаху пад эгідай Нарады па бяспецы і супрацоўніцтву ў Еўропе.**

РАДЫЁ «ФРАНС ІНТЭРНАСЬЯНАЛЬ» (RFI)

* Старшыня расійскага парламента Руслан Хасбулатаў папярэдзіў, што Расія разгледзіць пытанне аб анексіі тэрыторыі Паўднёвай Асеціі, якая ўваходзіць у састаў Грузіі, калі грузінскія сілы не пагадзяцца на спыненне агню. Хасбулатаў абвінаваціў Грузію ў тым, што яна праводзіць палітыку генацыду і масавай дэпартацыі жыхароў Паўднёвай Асеціі.

*** Адна з брытанскіх упраўленчых фірм аб'явіла аб сваім праекце, у адпаведнасці з якім былыя афіцэры савецкіх узброеных сіл, што звальняюцца з арміі, будуць вучыцца бізнесу ў Вялікабрытаніі. Гэты праект, як перадаюць карэспандэнты інфармацыйных агенцтваў, адобраны ўрадамі Расіі і Вялікабрытаніі.**

* «Мы прыехалі сюды, каб моцна папрацаваць», — заявіў прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын пасля прыбыцця ў ЗША. Ён выказаў гатоўнасць пачаць дыялог, ад якога, паводле слоў прэзідэнта, выйграе ўвесь свет. Яшчэ раней прэзідэнт ЗША Джордж Буш, выступаючы па амерыканскаму тэлебачанню, сказаў, што ён гатовы абмеркаваць з Ельцыным усе неадкладныя варыянты аказання дапамогі ў справе станаўлення расійскай эканомікі. Па словах Буша, Ельцын карыстаецца ягонай поўнай падтрымкай.

РАДЫЁ «СВАБОДА»

*** Прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын пазваніў пісьменніку Аляксандру Салжаніцыну, каб абмеркаваць яго магчымае вяртанне на радзіму. Па словах прадстаўніка прэзідэнта Косцікава, Ельцын і Салжаніцын размаўлялі паўгадзіны, але дата вяртання пісьменніка ўстаноўлена не была. Ельцын сказаў, што Салжаніцын павінен вярнуцца і працаваць для сваёй радзімы дома, а не за мяжой. Салжаніцын выказаўся ў падтрымку рэформ Ельцына, аднак ён занепакоены будучыняй краіны, і асабліва лёсам рускіх, якія пражываюць на тэрыторыі іншых рэспублік былога СССР.**

* Кіраўнік народнага фронта Азербайджана Эльчыбей учора быў прыведзены да прысягі ў якасці прэзідэнта рэспублікі. Фронт выступае за вырашэнне карабахскага канфлікту шляхам перамоў і за выхад Азербайджана з СНД.

*** Дзяржаўны савет Грузіі правёў учора сваё пасяджэнне для падрыхтоўкі адказу Старшыні Вярхоўнага Савета Расіі Руслану Хасбулатаву, які даў зразумець, што Расія можа ўмяшацца ў канфлікт у Паўднёвай Асеціі. Старшыня Дзяржсавета Грузіі Эдуард Шэварднадзе ахарактарызаваў выступленне Хасбулатава як абразлівае для суверэннай Грузіі.**

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

Аб новым парадку перасячэння граніцы Эстоніі

Аб новым парадку перасячэння дзяржаўнай і эканамічнай граніцы Эстоніі грамадзянамі замежных дзяржаў і асобамі без грамадзянства паведамляе нота пасольства Эстонскай Рэспублікі ў Маскве, атрыманая Міністэрствам замежных спраў Рэспублікі Беларусь. У ёй, у прыватнасці, гаворыцца, што, пачынаючы з 1 ліпеня гэтага года, грамадзяне замежных дзяржаў і асобы без грамадзянства могуць перасякаць дзяржаўную і эканамічную граніцу Эстонскай Рэспублікі пры наяўнасці ўязных-выязных візаў з абавязковай рэгістрацыяй пры ўездзе і выездзе ў пагранічных пунктах талінскіх аэрапорта і пасажырскага марскога порта, тартускага аэрапорта, а таксама ў пагранічных пунктах Нарва, Койдула, Лухамаа, Мураці, Валга-І, Валга-ІІІ, Ікла і на чыгуначных станцыях Нарва, Права, Валга і Выру.

Падставай для выдачы ўязных-выязных візаў, як правіла, з'яўляецца афіцыяльнае запрашэнне юрыдычных асоб, зарэгістраваных у Эстонскай Рэспубліцы, запрашэнні прыватных асоб, якія пастаянна пражываюць у гэтай краіне. Транзітныя візы тэрмінам да трох сутак выдаюцца на падставе заявы пры наяўнасці візаў трэціх краін.

Разавае знаходжанне на тэрыторыі Эстоніі не павінна перавышаць трыццаці сутак, уязныя-выязныя візы могуць быць прадоўжаны ў гарадскіх і павятовых аддзяленнях рэспубліканскага міграцыйнага дэпартамента. Візы могуць быць выдадзены на тэрмін: разавая ўязная-выязная — 6 месяцаў, шматразовая ўязная-выязная — 12 месяцаў, транзітная — 3 месяцы.

Заявы аб выдачы візаў прымаюцца і візы афармляюцца ў консульскіх установах Эстоніі за рубяжом, у пагранічных пунктах рэспублікі, у візавым аддзеле і ў гарадскіх-павятовых аддзяленнях эстонскага рэспубліканскага міграцыйнага дэпартамента. Тэрмін разгляду заяў — не больш чым 10 дзён.

Як правіла, візы афармляюцца ў дзеючыя загранпашпарты ў выглядзе адбітка штампа і пячаткі. Часова, да заключэння адпаведнага пагаднення, грамадзяне, асобы без грамадзянства і пастаянныя жыхары краін СНД і Грузіі могуць перасякаць граніцу Эстоніі на падставе дзеючых унутраных пашпартоў, пры гэтым візы афармляюцца на асобных укладышах. Кошт візаў будзе ўдакладнены і паведамлены ў найкарацейшыя тэрміны.

МЗС Беларусі просіць прыняць вышэйуказаную інфармацыю да ведама пры паездках у Эстонію.

АДДЗЕЛ ІНФАРМАЦЫІ МЗС БЕЛАРУСІ—БЕЛТА.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

«МАНІ-МАНІ» ДЛЯ АРМЕНІІ

Армянскія манеты будуць адчаканены ў Францыі. Як паведамляе ерэванская газета «Азг» са спасылкай на інфармаваныя крыніцы, пагадненне аб гэтым падпісана ў Ерэване. Французскі бок у бліжэйшыя месяцы выпусціць каля 200 мільёнаў армянскіх манет, за што Арменія павінна выплаціць 5 мільёнаў долараў.

КАЛЫМ — СПРАВА СУР'ЁЗНАЯ

Сярэдні сумарны кошт калыму (уключаючы адзенне, тканіны, упрыгажэнні, хатнюю жывёлу і грошы), які да гэтага часу плацяць бацькі жаніха, складаў у Казахстане да лібералізацыі цэн 4.250 рублёў. Сённяшні яго кошт вызначыць пакуль не ўдалося.

ЖЫВЁЛЬНЫ КАНІБАЛІЗМ

У Кзыл-Ардынскай вобласці адзначаны выпадкі з'ядання аўцаматкамі нованароджаных ягнят. Такога, на думку старажылаў, не здаралася нават у гады самага жорсткага голаду. Спецыялісты звязваюць гэтую з'яву з вынікамі Аральскай экалагічнай катастрофы.

ВЫБУХОВАНЕБЯСПЕЧНАЯ АГАРОДНІНА

У Зеленаградску Калінінградскай вобласці з 11 мая (і, магчыма, па сённяшні дзень) на агародзе мясцовай жыхаркі спакойна ляжыць авіябомба, якая не ўзарвалася. Гарадскі ваенкамат не жадае адпраўляць на месца здарэння сапёраў, патрабуючы ад гаспадыні агарода аплаты за работы па абясшкоджанню бомбы.

ЗАМЕСТ КУРЫЛЬСКІХ АСТРАВОЎ

У Маскве зарэгістраваны першы факт набыцця сталічнай кватэры грамадзянінам Японіі. Мэр Ю. Лужкоў распарадзіўся прадаць генеральнаму дырэктару фірмы «Санчэй сёдзі» кватэру ў прэстыжным раёне горада. Дагавор куплі-продажу будзе аформлены ў верасні, аднак ужо пералічваецца дэпартаменту муніцыпальнага жыцця 13 мільёнаў 400 тысяч йен за кватэру, а таксама 3 мільёны 552 тысячы рублёў у якасці падатку, дзяржпошліны і аплаты натарыяльных паслуг.

РЭКЕТ СУПРАЦЬ ГАМБУРГЕРАЎ

Паводле паведамленняў пекінскай газеты «Чайна дэйлі», фірма «Макдональдс» закрыла 57 закусачных на Тайвані. Хуткае адступленне вядомых «біг макаў» выклікана шэрагам тэрарыстычных актаў у закусачных і пагрозай фізічнай расправы з абслугоўваючым персаналам, які адмовіўся плаціць даніну тайваньскім рэкецірам.

«САБЧАК, НЕ АДКРЫВАЙ ТВАРЫК»

Карэспандэнты «Студінформа» правялі міні-апытанне на вуліцах Ташкента сярод прадстаўнікоў жаночага полу на тэму: «Каго б вы маглі назваць ідэальным мужчынам». Найбольшую колькасць галасоў атрымаў Ален Дэлон. Другое месца заняў Уладзімір Праснякоў, а трэцяе — Фрэдзі Меркуры. Спіс ідэальных мужчын замкнуў мэр Санкт-Пецярбурга Анатоль Сабчак, толькі адзін раз названы рускай пенсіянеркай.

РЭКЛАМА—РЭЧ ДОБРАЯ, АЛЕ...

Зусім нядаўна ў адной з перадач тэлебачання рэкламавалася мінскае кааператыўнае кафэ «Узбекістан», што на вуліцы Кірава. Рэкламу зрабілі як след: аж слінка цякла. І, відаць, многія яе бачылі. А гэтымі днямі «Узбекістан» абрабавалі.

Рэклама, відаць, рэч патрэбная: усё-такі рухавік гандлю. Але ці не лепш было б рэкламныя грошы затраціць хоць бы на элементарнае ахоўнае прыстасаванне?

С. РАЧЫЛА.

ПОШУК ВУЧОНЫХ

ДАПАМОЖАМ САБЕ САМІ

З лякарствамі цяпер складана. Беларускія вучоныя шукаюць нейкае выйсце. У інстытуце біяарганічнай хіміі прапанавалі ўласны рэцэпт дэфіцытнага «эсенцыяле».

Акадэмік Афанасій Ахрэм, доктар навук Пётр Кісялёў і вядучы навуковы супрацоўнік Міхаіл Кісель уводзяць у курс справы. «Эсенцыяле» сёння не знойдзеш днём з агнём. Лечыць яно надзвычай сур'ёзныя хваробы, у тым ліку цыроз печані, гепатыт. Для нас важнае перш за ўсё яго ўласцівасць нейтралізаваць радыяцыйнае ўздзеянне на чалавечы арганізм. Гэтым і выклікала да сябе цікавасць спецыялістаў інстытута.

Зроблена замежнае лякарства на аснове «эсенцыяльных» фасфаліпідаў, атрыманых з соевых зярнят. Мінчане змаглі атрымаць гэтыя фасфаліпіды з ільнянога семя. Дакладней, з макухі, што застаецца пасля таго, як з семя выцісну алей. Дзеючае рэчыва (асноўны кампанент лякарства) мае дакладна такія ж уласцівасці, што і яго аналаг з соі, навукоўцы гэта гарантуюць.

Мае субяседнікі падкрэсліваюць: сыравінная база ў рэспубліцы багатая. Дорага па цяперашнім часе каштуюць неабходныя для тэхналогіі растваральнікі, але іх з поспехам можна замяніць мясцовымі. Вытворчая база таксама ёсць — некалькі прадпрыемстваў напрамую заняты выпускам лекаў. Так што задача па сілах.

Пытаюся ў супрацоўнікаў, што ім патрэбна ў першую чаргу. У першую — дапамога перапрацоўчых прадпрыемстваў макухай. Для наступнага этапа даследаванняў. І трэба адкрыць фінансаванне работ. Прычым не марудзячы. Пакуль не пачалі разбягацца кадры. Бо фінансавае становішча ў інстытуце, як і ва ўсёй акадэміі, больш чым складанае.

Ад сябе дададзім: ідэя ўяўляецца вартай таго, каб да яе ўсебаковай праверкі і ажыццяўлення далучыліся зацікаўленыя ведамствы.

У. ХІЛЬКЕВІЧ.

ЗА РАДКОМ ДЗЯРЖКАМСТАТА

Урад заклікае да таварнага прарыву. Што адкажуць вытворцы?

Наш спажывецкі рынак па-ранейшаму не песціць нас. Нават нягледзячы на тое, што яго насычэнню цяпер вельмі дапамагаюць цэны. Не выказваюць асаблівага энтузіязму і вытворцы. У студзені—красавіку сёлетняга года ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года выраблена значна менш многіх тавараў працяглага карыстання.

Аднак якая частка тавараў працяглага карыстання ідзе на задавальненне патрэб непасрэдна насельніцтва рэспублікі?

У мінулым годзе з таго, што было выпушчана, гандлёвым арганізацыям рэспублікі пастаўлена:

радыёпрыёмных устройстваў — 36 працэнтаў;
магнітафонаў — 67;
тэлевізараў каляровага адлюстравання — 45;
халадзільнікаў — 23;
маразільнікаў — 18,5;
пральных машын — 97;
электрасокавыціскалак — 51,4;
электрамясарубак — 81,6;
гадзіннікаў бытавых — 13,2;
фотаапаратаў — 40,9;
матацыклаў — 16,3;
веласіпедаў — 35,9.

Астатняе, вядома, пайшло ў краіны СНД і часткова на экспарт. Але калі ў чытача, напэўна, не паўстане ніякіх пытанняў наконт вывозімых гадзіннікаў, то адносна тэлевізараў або халадзільнікаў — абавязкова. Чаму іх адрываем ад сябе?

Варта лічыцца з рэальнасцю, а яна такая: няма ла якія з тавараў, і ў першую чаргу халадзільнікі з тэлевізарамі, сталі сёння свайго роду стратэгічнымі таварамі ў гандлёвым абмене з іншымі краінамі СНД, у разліках за нафту, метал, лес і г. д.

Адсюль, вядома, павінны быць зроблены і адпаведныя вывады. Да іх скіроўваюць і нядаўна прынятыя ўрадам асноўныя напрамкі палітыкі па прадухіленню спаду вытворчасці і фарміраванню ўмоў выхаду з крызісу. У гэтых напрамках, у прыватнасці, дакладна акрэслена тактыка так званых эканамічных прарываў у тых сферах і галінах, дзе такія прарывы рэальна магчымыя і ў стане даць адносна хуткі эфект. Гэта — сельская гаспадарка, вытворчасць тавараў народнага спажывання, канверсія той часткі ВПК, якая можа хутка пачаць вытворчасць тых жа тавараў і абсталявання для галін групы «Б». Дарэчы, ва ўсім свеце тыя галіны, якія працуюць непасрэдна на чалавека, — адны з самых выгадных, бо прыносяць жывыя грошы, даюць хуткі эфект. Ці хутка павернецца тварам да гэтых галін наша эканоміка? Варта ўлічваць, тая таварная ніша, якая ўтварылася ў краінах СНД, у рыначных умовах доўга пуставаць не будзе, яе зоймуць іншыя. Ды і сабе ж, як адзначана ўжо, не хапае.

Кар. «Звязды».

НАВІНЫ АКЦЫЯНЕРНАГА ТАВАРЫСТВА «БЕЛАГРАПРАМБІРЖА»

На таргах у пятніцу, 12 чэрвеня 1992 года, было прапанавана на продаж больш як 3 тысячы відаў тавараў на суму 2,2 мільярда рублёў. Зарэгістравана 30 здзелак на 10,4 мільёна рублёў.

Сярод прададзеных і купленых тавараў:

Назва тавараў	Колькасць	Адзінка вымярэння	Цана за адзінку (рублёў)
Збожжа фуражнае і насеннае	1.005	тона	6.500—9.800
Ільнасемя фуражнае	20	тона	10.900
Цукар-пясок	17	тона	63.000
Шампанскае	800	бутэлька	160
Грунт ГФ-021	1	тона	62.500
Плёнка поліэтыленавая, 200 мк	5.580	м. кв.	18
Фарба масленая (Германія)	480	кг	70
Варушылка ЖВЦЗ	30	шт.	650
Адвал перадплужніка П-402	200	шт.	10
Лямеш перадплужніка П-703	1.000	шт.	9.90
Пліта перакрыцця 2ПГ-12.5А	20	шт.	5.000
Дошка хвойных парод, неабразная	50	м. куб.	2.000
Сетка-рабіца, ацынкаваная	1.575	м. кв.	41
Лічыльнік аднафазны СО-И446М	20	шт.	1.300
Прас з тэрмарэгулятарам	1.000	шт.	490

Таргі праводзяцца штотыднёва па пятніцах, з 11.00 па адрасу: Мінск, вул. Казінца, 86, корпус 2. Рэгістрацыя ўдзельнікаў з 9.00. Даведкі па тэлефонах: 77-07-26, 77-01-37.

Гітара для ўсіх

ЖАДАЮЧЫМ НАВУЧЫЦЦА ГРАЦЬ НА 6-СТРУННАЙ ГІТАРЫ

ПРАПАНУЮЦЦА ВОЧНЫЯ І ЗАВОЧНЫЯ КУРСЫ.

Заняткі праводзіць вопытны педагог са шматгадовым стажам, аўтар работ і артыкулаў па ігры на гітары

Умовы прыёму, бланк-заява і праграма навучання высылаюцца. У пісьмо трэба ўкласці пусты канверт з вашым зваротным адрасам і выслаць да запатрабавання Катанскаму В. М.:

101000, г. Масква, вул. Кірава, д. 26. «Маскоўскі паштамт» ПО.

18 чэрвеня

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.00, 10.00, 15.00, 20.00, 23.00.

7.00 — «Радыёфакт». 8.05 — «Зона асаблівай увагі». Паведамленні з Дзяржкамчарнобыля Беларусі. 8.15 — «Вясковыя ростані». 9.15 — нататкі пісьменніка У. Глушакова. Частка 1-я. 10.15 — для дзяцей. З. Бядуля. «Сярэбраная табакерка». Інсцэніраваная аповесць. Частка 1-я. 11.00 — «Ваша думка, ваша прапанова». 12.00 — «Апоўдні». 13.00 — «У абедзенны перапынак». 14.00 — «Рэтра-канцэрт». 15.15 — нататкі пісьменніка К. Цвіркі. 15.50 — вершы Я. Янішчыц. 16.05 — «Рамантыкі». 17.00 — канцэрт. 17.40 — «Ад нашага ўласнага карэспандэнта». 18.00 — перадачы абласнога радыё. 19.00 — гуманітарна-інфармацыйны канал радыёстанцыі «Беларуская маладзёжная». 19.45 — вячэрняя казка. 20.00 — «Дзень нашага жыцця». 20.25 — «Наша гасцёўня». 21.00 — «Ад шчырага сэрца». 22.00 — «Клопат». Медыцынскі веснік. 22.30 — «З калекцыі філафаніста». 23.10 — да 110-годдзя Я. Купалы. 0.00 — «Начны канал».

Сёння ўдзень па рэспубліцы чакаюцца кароткачасовыя дажджы, магчыма навальніцы. Тэмпература паветра ў Гродна — 19—21, Віцебску — 20—22, Мінску — 21—23, Брэсце — 23—25, Гомелі — 24—26 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак: 18 чэрвеня па паўднёваму ўсходу, 19-га — месцамі па рэспубліцы чакаюцца дажджы, навальніцы. Тэмпература паветра ўначы 10—15, удзень — 21—26 градусаў цяпла.

Л. САНКЕВІЧ, інжынер-сіноптык.

Інтэрв'ю з выканаўчым дырэктарам фонду сацыяльнага страхавання савета Федэрацыі прафсаюзаў рэспублікі Л. Дубоўскім **«Вырашайце самі: ехаць ці не ехаць».**

Падборка пісьмаў чытачоў пад рубрыкай **«Рэферэндум: на перакрыжаванні меркаванняў».**

Нататкі Ганны Гладышавай з Міжнароднай канферэнцыі па прыватызацыі **«Як памяняць «наша» на «маё».**

Пад рубрыкай «Сустрэча для вас» інтэрв'ю з выканаўцай галоўнай ролі ў фільме **«Багатыя таксама плачуць» Веранікай Кастра.**

Інфармацыя аб новых правілах уезду ў Эстонію.

Матэрыялы выпуску падрыхтаваў да друку Мікалай ЧАХОЎСКІ (тэл. 32-41-92).

КУРАНЯТЫ І КАЛАРАДСКІЯ ЖУКІ

Вядома, як дбайна «апрацоўваюць» бульбяное поле курапаткі. Пасля іх «праполкі» цяжка знайсці паласатых шкоднікаў і лічынак.

А ці нельга выкарыстаць курэй? Шмат дзе паспрабавалі і расчараваліся. Больш шкоды, чым карысці. Тады пусцілі куранят. І тут адбыўся цуд. Вёрткі маладняк (найлепш выкарыстоўваць куранят ва ўзросце ад 3 тыдняў да 1,5 месяца) накідваўся на лічынак. Дарослых асобін абмінаў ці склёўваў неахвотна.

Паспрабуйце, можа вашы кураняты таксама возьмуць гэту клапатлівую работу на свае «дзіцячыя» плечы?

Памятайце, што калі збіраецеся выкарыстаць маладняк, ніякай апрацоўкі бульбы «хіміяй» не рабіце. Можаце знішчыць куранят.

ПЕРАПІСКА З ЧЫТАЧАМІ

Яшчэ пра народныя лекі

На пачатку лета ў нас шмат вырастае пасынкаў памідораў. Іх выкідваем. А ці нельга выкарыстаць з карысцю?
Клара СЕЛЯЗНЁВА. г. Гомель.

Чулі, што добры памочнік у агароднай справе—часнок. Для чаго і як яго выкарыстаць?
К. і Н. КОЎЗАНЫ. г. Мінск.

Памідоры і часнок ужо адной сваёй прысутнасцю дапамагаюць чалавеку. Справа ў тым, што яны выдзяляюць фітанцыдныя рэчывы, адпужваюць розных непажаданых гасцей. Напэўна вы заўважалі, што ў цяпліцы, дзе ёсць памідоры, не жывуць мурашкі. У жылым памяшканні, калі разлажыць там пасынкі, не вельмі «разгоняцца» розныя насякомыя. Часнок адваджвае марковую муху, розных шкоднікаў на сунічнай градцы.

Здаўна гэтыя культуры выкарыстоўвалі для барацьбы з ворагамі сельгасраслін і хваробамі. Памідоры літаральна знішчаюць многіх вусеняў, тлю. «Прэпарат» рыхтуюць так. Бяром 800 грамаў пасынкаў ці лісця. Змяшчаем у 3-літровую ёмістасць з вадою і кіпяцім паўгадзіны. Пасля настойваем у гэтай жа ёмістасці да двух-трох гадзін. Старанна працэдзім, калі будзем выкарыстоўваць распыляльнік. Атрымаецца 2—2,5 літра гатовай вадкасці. У вядры чыстай вады разводзім нашы «лекі» і ідзём у атаку на шкодніка. Трэба сачыць, каб як найлепш апрацаваць «хворыя» месцы. Можна нават апрацаваць двойчы. У любым выпадку вільгаць павінна капаць з лісцікаў.

600 грамаў часнаку ці 2 кілаграмы бульбачак (яны хутка з'явяцца на азімых пасадках) прапусцім праз мясарубку, зальём вадою. Да двух сутак будзем настойваць. Старанна працэдзім. Давядзём агульную колькасць да 3 літраў і змесцім у банку са шчыльнай накрыўкай. Калі надыдзе час, увесь гэты раствор разводзім у вядры вады і апырскваем супраць кляшчоў, блошак, тлі і іншых шкоднікаў.

Часнок выкарыстоўваюць і супраць грыбковых хвароб — фітафторы, напрыклад. Наш раствор, які атрымалі, развядзём у двух вёдрах вады. Дададзім у кожнае настой попелу (літр попелу на тры літры вады, зліць з асадку). Гэта для пазакаранёвай падкормкі. Такім саставам адпужваем фітафтору і кормім расліну.

Закладваем... будучы ўраджай

Ці трэба лішні раз гаварыць пра насенне для дачных і прысядзібных участкаў? Гэта зусім не рытарычнае пытанне. Якраз час дбаць пра запасы насення для сяўбы-93. Нешта можна набыць у крамах ці кіёсках аб'яднання «Белсортагародніна». Там зараз чарга зусім невялікая, не тое, што было ў сакавіку—пачатку мая. Гэта тым больш варта зрабіць, што абсалютная большасць насення гадамі захоўвае добрую ўсходжасць. Здараецца, да шасці-, васьмігадовага тэрміну!

Многае можна нарыхтаваць і са свайго агарода, напрыклад, насенне агуркоў, памідораў, кропу, морквы, буракоў, пятрушкі, кабачкоў, гарбузоў, каляндры, кмену, фасолі, гароху, яшчэ шмат чаго.

Было б толькі, як кажуць, жаданне.

Памятаеце, у ранейшых выпусках мы адзначалі такую «дэталь», як прасторавая ізаляцыя аднаго сорту ад другога. Сапраўды, насенне агуркоў сорту «раднічок» атрымаць без прысутнасці «іншай крыві» амаль немагчыма. Замест чыстага сорту будзеце мець гібрыд з уласцівасцямі, якія адрозніваюцца ад уласцівасцей зыходнага сорту. Такая ж няўдача напаткае, калі побач растуць памідоры сартоў «белы наліў» і «перамога», «таллаліхін» і «бычынае сэрца», «сібірскі ранні» і «касманаўт Волкаў», морква розных назваў (на насенне), буракі...

Усё ж нешта можна зрабіць. Па-першае, што датычыць «раднічка». На расліне, якая дала моцны парастак, мноства жаночых кветак і толькі адзінкі мужчынскіх. Як толькі заўважылі гэта, накіньце на жаночыя кветкі да распускання марлевыя мяшочкі, завяжыце. Калі кветкі распусцяцца, мужчынскай кветкай апыліць жаночую. Для гэтага пустацвет сарваць, абарваць пялёсткі і некалькі разоў дакрануцца да цэнтра жаночай кветкі. На апошнюю зноў надзець марлевую ізаляцыю. Трымаць яе, пакуль не пачне павялічвацца ў памерах агурочак. Пасля засцярогу можна зняць і гадаваць сеянец да месяца, падвязаўшы яго. Калі ён стане вялікім, пажаўцее, а пладаножка будзе амаль сухой, зняць і палажыць на падаконнік у цёплым сонечным пакоі. Толькі калі размякне, разрэзаць на дзве палавінкі і лыжачкай выбраць зярняты. У шклянцы яны закіснуць, аддзеляцца ад цягучай жыжкі. Тады прамыць іх, прасушыць. У вадзе адабраць найлепшыя (яны патонуць), напісаць сорт, дату і змясціць у анучку з бавоўны ці ў канверт з паперы на захоўванне. Адзін ці два такія агуркі забяспечаць вам «спакойнае жыццё» не менш як на пяць гадоў.

Больш складана з памідорамі. У цяпліцы ж растуць розныя сарты. Працей адабраць ранні. «Белы наліў», напрыклад, першым завязвае плады. Іншыя ў гэты час толькі закладваюць кветкавыя пупышкі. Ён і будзе з «чыстымі» для гэтага сорту ўласцівасцямі. Выбіраем з першай гронкі самыя моцныя ды ўраджайныя памідоры. А з іх — два «чэмпіёны». Дагадуем іх амаль да поўнай густой чырвані, знімем, уладкуем на падаконнік. Праз тыдзень ці два разрэжам на чатыры часткі і лыжачкай выберам зярняткі. У шклянцы яны пастаяць тры-чатыры дні. Затым трэба добра іх прамыць вадой, адкінуць на марлю, прасушыць. На этыкетцы зрабіць надпіс, як і для агуркоў.

Астатнія сарты адбіраць гэтак жа, як і агуркі. Запамятаем, што яны апыляюцца не толькі пчоламі, але і ветрам. Таму трэба быць асцярожнымі, высаджваць кожны сорт асобна.

Кроп збіраць недаспелым. Галінкі яшчэ зялёныя, а насенне ўжо пабурэла. Падвесіць іх у паветцы ці на гарышчы, падлажыўшы газету. Калі высахнуць, абмалаціць, правеяць на лёгкім ветрыку. Зноў ссыпаць у мяшочкі і напісаць дату і назву сорту.

Такім жа метадам адбіраюць моркву і буракі. Каб іх насенне было больш важкім, зразаюць пасынкі, слабыя расліны добра паліваюць і падкормліваюць. Знімаюць выбарачна, калі «парасончыкі» ўгінаюцца ўнутр і робяцца светла-бураватамі (морква), белавата-карычневымі (галінкі буракоў). Іх даспяваюць, як і кроп, абмалочваюць.

Буракі можна знімаць, прапускаючы галінку некалькі разоў паміж пальцамі.

Морква бывае з шалупіннем. Часта яго цяжка аддзяліць ад зярнятак. Надзеньце гаспадарчыя рукавіцы і патрыце імі ваш збор, правейце. Зярняткі вызваляцца ад «іншародных» прымесяў.

Патрэбна быць уважлівымі з цыбуляй. Адразу пасля цвіцення завязваюцца чорныя, бы пірамідкі, зярняткі. Трымаюцца яны вельмі слаба. Падзьме вецер, і пасыплецца долу скарб. Каб гэтага не здарылася, галоўку, якая набыла яшчэ не зусім спелы колер, зрэзаць і давесці да ладу на гарышчы. Абавязкова падсцяліце газету. Гэтак жа хутка высыпаецца і пятрушка. Яе зразаць трэба недаспелай.

Гарох і фасолю на насенне знімаць амаль засохлымі. Давесці да кандыцыі пад паветкай, абмалаціць.

Жучкі на маліне

Часта мы скардзімся, што ў малінніку завёўся нейкі «звер»: быццам шмат кветак, завязваюцца плады, а есці няма чаго. У кожнай ягадзе па чарвячку, яна нейкая мурзатая, непрывабная.

Сёння якраз не позна агледзець маліну, асабліва кветачкі і завязь. Бачыце, колькі там невялічкіх вёрткіх асобін? Гэта малінны жучок. Ён псуе вашу ягаду. Шкодніка можна стрэсці, скажам, у парасончык (раніцай) і знішчыць у агні. Можна і апрацаваць маліннік пітной содай. Для гэтага дзве сталовыя лыжкі яе развядзіце ў 10-літровым вядры.

Шмат клопатаў прыносяць розныя кляшчы, медзяніцы. Звярніцеся за дапамогай да часнаку. Яго настоі (папярэдне дробна пакрышыце ці прапусціце часнок праз мясарубку) зарэкамендавалі сябе выдатна. На вядро хапае 200 грамаў часнаку.

Звярніце ўвагу на агрэст. Ці не сівыя ягады? Калі яны набылі такую афарбоўку, значыць, мучністая раса іх адолела. Гэты налёт ужо ніяк не знімеш. Можна правесці прафілактычную апрацоўку мыльна-попельным растворам (40 грамаў гаспадарчага мыла і 300 грамаў прасеянага попелу) на 10 літраў вады. Але найбольш мэтазгодна хворыя кусты ліквідаваць (спаліць на вогнішчы). Нават правераны народны сродак — настой каравяку (2 часткі каравяку на 8 частак вады) ужо не дапаможа.

Можна змайстраваць спецыяльную лапатку-парасон для збору розных матылькоў і блошак. Для гэтага абодва бакі такой лапаткі змазаць невялікім слоем тэхнічнага вазеліну. Павялі прыладай над раслінамі—і сабралі «ўлоў», бо блошкі і матылькі самі сядуць на ваш інструмент і прыліпнуць да яго.

ТЭЛЕБАЧАННЕ

17 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

15.10. «Уік-энд за мільён». Мастацкі фільм.
16.30. Навіны.
16.35. «Госця з будучыні». 3-я серыя.
17.40. «Брэменскія музыканты». Мультфільм.
18.00. «Чарнахвостая чайка». Дак. фільм.
18.15. Абласныя навіны (Гомель).
18.25. Наш каментарый. «Суверэнны звярынец».
18.30. Футбол. «Дынама» (Мінск) — «Трактар» (Бабруйск).
20.15. Беларуска-германскае прадпрыемства «Сега».
20.20. Праз згоду — да рэформаў. Інтэрв'ю старшыні Партыі народнай згоды, народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь Г. Д. Карпенкі.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. «Каханнем за каханне». Маст. фільм.
22.50. НІКа.
23.05. «Прагну жыць...» Народны артыст М. М. Яроменка.

1 канал. Астанкіна

14.20. «Сёння і тады».
14.50. «Так і будзе!» Мастацкі фільм. 1-я серыя.
16.00. «Гэта толькі рок-н-рол».
17.50. Дзённік 1 Міжнароднага юнацкага конкурсу імя П. І. Чайкоўскага.
17.40. Допінг для прывіду камунізму.
18.15. «Багатыя таксама плачуць».
19.00. Тэма.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.35. Маст. фільм «У пятлі». 2-я серыя.
21.40. Фермата.
22.00. «Чорная скрыня».
22.30. «Цудоўнае Алены». (Пра мастака А. Раманаву).
23.25. Футбол. Чэмпіянат Еўропы. Зборная Францыі — зборная Даніі.
1.25. «Жыла-была мара». Фільм канцэрт.

Канал «Расія»

15.00. Там-там навіны.
15.15. «Асенні падарунак фей». Мастацкі фільм.
16.25. «Нагорная пропаведзь». Блажэнны пакорлівыя...».
16.55. Т. Ін. Ка.
17.10. Далёкі Усход.
17.55. Наша экспертыза. Частка 2-я.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Тэлегульня «Лога».
20.00. Насустрач фестывалю мастацтваў. «Красная плошча запрашае».
20.30. На сесіі ВС Расіі.
21.00. Футбол. Чэмпіянат Еўропы. Зборная Швецыі — зборная Англіі. У перапынку — Весткі.
23.15. Рэтра. Мая Крысталінская.

ДА ВЕДАМА ТЭЛЕГЛЕДАЧОЎ І РАДЫЁСЛУХАЧОЎ МІНСКА І МІНСКАЙ ВОБЛАСЦІ

У сувязі з планавым капітальным рамонтам антэнна-фідэрных канструкцый тэхнічных сродкаў Мінскага цэха ўльтракароткахвалевых радыёперадатчыкаў перадачы па ўсіх тэлевізійных праграмах, а таксама па ўльтракароткахвалевых радыёстанцыях 17, 18, 19 чэрвеня будуць пачынацца пасля 14 гадзін.

18 чэрвеня

Беларускае тэлебачанне

15.05. «Каханнем за каханне». Мастацкі фільм.
16.30. Навіны.
16.35. «Госця з будучыні». 4-я серыя.
17.40. «Па слядах брэменскіх музыкантаў». Мультфільм.
18.00. Дак. фільмы «Каб горан не згас», «Ачаг».
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.15. Мерыдыян. На зямлі Міжрэчча.
20.05. «Рамансы». Фільм-канцэрт.
20.25. Тыдзень беларускага ўрада.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.30. Студыя «Формула».
23.00. НІКа.
23.15. «Геракл». Клуб культурыстаў.

І канал. Астанкіна.

10.00. Футбол. Чэмпіянат Еўропы. Зборная Швецыі — зборная Англіі. У перапынку (11.00) — Навіны (з сурдаперакладам).
12.20. «Дом». Аб традыцыях старэйшага пакалення.
12.55. В.-А. Моцарт. Сімфонія № 15 соль мажор.
13.10. Тэлемікст.
14.20. «Так і будзе!» Мастацкі фільм. 2-я серыя.
15.30. «Пакуль гарыць свечка». Тэленарыс.
15.55. Фільм—дзецям. «Прыгоды Арслана». 1-я серыя.
17.20. ...Да 16 і старэйшым.
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.40. Кінапанарама.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.35. Прэзентацыя VII тэлеконкурсу «Ялта-92».
21.00. Футбол. Чэмпіянат Еўропы. Зборная Шатландыі — зборная СНД.
23.30. «Лімпапо».
0.00. ТБ—версія.
0.30. «Так і будзе!» Мастацкі фільм. 1-я і 2-я серыі.

Канал «Расія»

10.10. Момант ісціны. Былы дырэктар Чарнобыльскай АЭС В. Бруханаў адказвае на пытанні А. Каравулава.
11.05. Дак. панарама. «На схілах старажытнага вулкана».
11.20. «Малыя гарады — вялікія праблемы».
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Там-там навіны.
15.15. Расійская Энцыклапедыя. І. А. Ганчароў.
16.00. Прадпрымальніцтва і традыцыі.
16.15. Школа менеджэраў.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Расія і свет.
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. Панове-таварышы.
18.00. Пятае кола.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Камерцыйны веснік.
19.40. Пятае кола. Працяг.
20.15. Хрона. У свеце аўта- і матаспорту.
20.45. Без рэтушы. Віцэ-прэзідэнт А. У. Руцкой у прэс-цэнтры.
22.00. Весткі.
22.20. Крымінальныя паведамленні.
22.30. На сесіі ВС Расіі.
23.00. І. Стравінскі. Балет «Апалон».
23.45. Футбол. Чэмпіянат Еўропы. Зборная Галандыі — зборная Германіі.

РЫНАК ЯК ЁН ЁСЦЬ

«КІНА НЕ БУДЗЕ!»

ЧАМУ ПЕРШ ЗА ЎСЁ ВЯСКОЎЦАЎ АДЛУЧАЮЦЬ АД «ВАЖНЕЙШАГА З МАСТАЦТВАЎ»

КІНАМЕХАНІКІ, а тым больш сельскія, ніколі шуфлем не заграбалі грошай, не хадзілі з мяшком у касу па зарплату. Што і казаць, яна ў гэтай катэгорыі падзвіжнікаў культуры заўсёды была невысокай, як цяпер называюць, мінімальнай — прыкладна 90—100 рублёў у месяц. Але, відаць, нават такі мінімум-мізэр іх задавальняў.

Сапраўды, работу кінамеханіка ніяк не параўнаеш, скажам, з працай шахцёра, металурга, тых жа яго аднавяскоўцаў — механізатара, даяркі ці свінаркі, якія наогул не ведаюць ні выхадных, ні прахадных. І «на пуп» браць не трэба, і работка чысценькая, не пыльная, што называецца, «інтэлігентная». Да таго ж, пракруціў сеанс-другі — і цэлыя суткі ты вольны казак, займайся, чым душа жадае. Магчыма, і па гэтай прычыне, наколькі ведаю і помню, «кіншчыкі», як іх ахрысцілі гледачы, не пісалі ў рэдакцыі газет (у тым ліку і ў «Звязду»), не скардзіліся на свой «гаротны» лёс ці невысокую зарплату.

І ліст кінамеханіка Ганцавіцкага раённага кінавідэапрадпрыемства М. Барысевіча, які жыве ў в. Мельнікі, хоць і быў своеасаблівым «сюрпрызам», але ўсё ж нагадваў самую звычайную скаргу. І сутнасць яе заключалася ў тым, што «дырэктар раённага кінавідэапрадпрыемства няправільна, несправядліва размяркоўвае-дзеліць зарплату». Здавалася б, трывіяльнае вытворча-фінансавае пытанне мясцовага значэння.

Аднак, як высветлілася, яно мае не мясцовы, раённы, а набыло ўжо больш шырокі маштаб. Генеральны дырэктар Брэсцкага абласнога вытворчага аб'яднання «Кінавідэапракат» П. Якімчык паведаміў, што такіх пісьмаў, якое даслаў кінамеханік М. Барысевіч, цяпер з'явілася шмат. І прычыну гэтага растлумачыў так: «На жаль, у сувязі з падаражаннем кінафільмаў, кіназапчастак, іншых эксплуатацыйных матэрыялаў і аўтабензіну, а таксама ў сувязі з нязначнай датацыяй, выдзеленай з бюджэту на пакрыццё расходаў на ўтрыманне стратных кінаўстановак, за 1991 год па вобласці закрыта іх 196, у тым ліку 9 кінаперасовак. У сувязі з гэтым больш чым у 300 населеных пунктах прыпынены кінапаказ».

ШТО Ж ТУТ РАБІЦЬ? Не назіраць жа з алімпійскім спакоем і не чакаць маўкліва, як гэты неўтаймоўны дэфіцытна-фінансавы монстр усё больш падмінае і ў рэшце рэшт можа расціснуць, задушыць увесь сельскі кінапракат, а вяскоўцы наогул забудуць, што такое кіно.

«Для таго, каб поўнасцю не ліквідаваць кінапаказ у сельскай мясцовасці, — працягвае далей П. Якімчык, — абсалютная большасць астатніх кінамеханікаў пераведзена на дагаворныя формы аплаты працы, пры якой дзейнічае прынцып «зарабі на сябе». Хто з кінамеханікаў не згодзен з такой формай аплаты, яму ўстанаўліваюць адпаведны яго валавому збору рэжым работы». (Аб тым, што ён сабой уяўляе, раскажам крыху ніжэй.)

Такія вось формы і метады выкарыстоўваюць у Ганцавічах, іншых раёнах Прыбужжа. Толькі і яны не з'явіліся тым эфектыўным і адзіным выйсцем з крытычнага становішча, у якім апынулася сёння кіно ў вёсцы. Менавіта гэта пацвярджаюць і заключныя мінорныя ноткі допісу кіраўніка брэсцкага «Кінавідэапракату»: «Адначасова ад імя кінаработнікаў вобласці звяртаемся да рэдакцыі газеты «Звязда» з просьбай вывучыць гэту праблему і аказаць садзейнічанне ў выдзяленні дадатковых сродкаў з бюджэту для ўтрымання сельскай кінасеткі. Пры адсутнасці такіх сродкаў колькасць закрытых сельскіх кінаўстановак яшчэ больш узрасце, а гэтага дапускаць было б не варта».

«Было б не варта» — вельмі мякка сказана. На маю думку, тут трэба біць ва ўсе званы і самім, зразумела, прымаць рашучыя, дзейсныя меры.

Першы намеснік выканаўчага дырэктара Беларускага рэспубліканскага аб'яднання прадпрыемстваў і арганізацый кінавідэаабслугоўвання насельніцтва («Белкінавідэо») А. Гурскі складаную сітуацыю ў сваёй «гаспадарцы» ахарактарызаваў адным словам: «рынак». І перш чым павесці грунтоўную размову, пазнаёміў мяне з даведкай. А ў ёй значацца такія лічбы:

«Цяпер у рэспубліцы налічваецца 7.363 кінаўстаноўкі, у тым ліку ў дзяржсетцы —5.606, у прафсаюзнай — 309, ведамаснай — 1.448. Дзяржаўная відэасетка налічвае 433 залы і салоны... За мінулы год кінасетка рэспублікі скарацілася на 854 кінаўстаноўкі».

Магчыма, яны былі лішнія, нікому не патрэбныя, і сапраўды нічога не заставалася, як толькі закрыць іх? Ды не! Як сведчыць тая ж даведка, калі летась колькасць наведванняў кінасеансаў у сярэднім на аднаго жыхара рэспублікі склала 9,8 раза (у гарадах — 9,4 і вёсцы — 10,5), то ў параўнанні з 1990 годам яна знізілася ў 2,1 раза. А гэта ўжо арыфметыка трывожная.

Так, менавіта цэнтралізаваныя фонды, датацыі і былі той панацэяй ад усіх бедаў, служылі палачкай-выручалачкай для сельскай кінасеткі. Ды і не толькі для яе. Калі ж не стала гэтых пастаянных «ін'екцый», то яна і апынулася ля разбітага карыта, нават узнікла пытанне: адкуль і чым плаціць зарплату тым жа «кіншчыкам»?

— Вось-вось, — падхоплівае Адам Паўлавіч, — эканамічныя адносіны, рынак, які пастукаў у дзверы, і прымусілі расплюшчыць вочы, зусім інакш паглядзець на гэты сектар культуры. Пачалі шукаць новыя формы работы і яе аплаты. Спачатку ўзяліся за ўкараненне брыгаднага метаду, арэнды. А затым, на мой погляд, найбольш удалым аказаўся індывідуальны прынцып «зарабі на сябе». Што гэта значыць? Ахвотна растлумачу. З кінамеханікам, напрыклад, заключаецца на год дагавор. У ім указваецца, які працэнт ад выручкі ён будзе атрымліваць. Прапорцыі тут самыя розныя: з рубля — ад 60 да 80—90 капеек. А бывае, што рубель зарабіў — і ён цалкам твой. Далей вызначаецца зона абслугоўвання: задавальняе адна кінаўстаноўка — працуй. Ёсць жаданне, зможаш абслугоўваць 5 вёсак — калі ласка. Чалавеку прадастаўляецца шырокае поле дзейнасці. Але ўжо і падбор рэпертуару фільмаў, і работа сярод вяскоўцаў, каб зацікавіць іх наведваць клуб, і іншыя пытанні — яго клопаты.

Вядома, зараз таму кінамеханіку даводзіцца варушыцца, завіхацца. Але ёсць за што. Тыя, хто добрасумленна шчыруюць, пачалі атрымліваць у 2—3 разы больш, чым на тарыфнай стаўцы. Таму ж, хто супраць высокай нагрузкі, устанаўліваецца адпаведны яго валавому збору рэжым работы. А ён залежыць ад колькасці гледачоў, сеансаў, выручкі, нарэшце, мэтазгоднасці штодзённа «круціць кіно» там, дзе дастаткова 15—20 сеансаў у месяц. «Прагарыць» такі работнічак — няхай крыўдуе перш за ўсё на сябе.

Ёсць тут і яшчэ адзін немалаважны момант. Такую кінаўстаноўку проста могуць закрыць, як стратную. І закрываюць. Прытым не толькі ў глыбінцы, але і ў раённых цэнтрах. Напрыклад кінатэатру ў Івацэвічах месячнай выручкі не хапіла нават на аплату за ацяпленне. А ўсе расходы аказаліся ўдвая большымі, чым выручка ад рэалізаваных білетаў. Яшчэ факт. У Рэчыцкім раёне з 65 кінаўстановак дзейнічаюць 22. І не толькі спецыялісты з 20—30-гадовым стажам работы сталі практычна беспрацоўнымі, але і тысячам людзей аб'явілі: «Кіна» не будзе!»

МОЖНА І ДАЛЕЙ працягваць ланцужок такіх адмоўных прыкладаў. Адно скажам: рынак моцна падкасіў кінасетку, падчысціў яе касу. Валавы збор ад кіна- і відэасеансаў летась склаў 73,6 мільёна рублёў (праўда, гэта на 31,2 мільёна больш, чым у 1990 годзе). У той жа час эксплуатацыйныя выдаткі — амаль 130 мільёнаў рублікаў. Наогул уся сельская кінасетка была і ёсць стратная.

— Ды і адкуль яна можа ўмацоўваць сваё фінансавае становішча, быць самаакупнай, рэнтабельнай ці прыбытковай,— зазначае А. Гурскі,—калі ў дзесяць і больш разоў падскочылі цэны на энерганосьбіты, транспарт, абсталяванне? У стольк і ж разоў узрос і кошт фільмаў. Раней мы ў год набывалі па 300—400 стужак і плацілі за іх да чатырох мільёнаў рублёў. А летась за ўдвая меншую колькасць выклалі 13 мільёнаў «драўляных».

Што ж, можна абвінаваціць і рынак, і яго шалёныя цэны, і Бог ведае што. Але ці толькі ў гэтым асноўная прычына таго, што сельскі кінапракат апынуўся ў такім прарыве? Не, яго заняпад пачаўся даўно і цягнуўся даволі доўгі час. Успомнім, якімі фільмамі «радавалі-цешылі» звычайна вяскоўцаў. Навінкамі, шэдэўрамі? Ды дзе там! У сельскія клубы, як правіла, траплялі шэрыя, слабыя кінастужкі, якія прайшлі ў гарадскіх і раённых кінатэатрах, ці тыя, якіх там не захацелі дэманстраваць. Такія, напрыклад, як румынскі адыёзна-хвалебны «шэдэўр» «Доўгія кіламетры», на які ў кінатэатры г. Шклова сабралася (сам выпадкова трапіў на той сеанс) усяго 5 (!) чалавек. Многіх жа сапраўдных твораў кінамастацтва айчыннай і замежнай вытворчасці вяскоўцы ніколі не бачылі. Кінакопій, бачыце, мала, не хапае нават для горада. І, ведаеце, вельмі крыўдна робіцца за сельскіх жыхароў. Яны кормяць нас хлебам, а мы ім адплачваем тым, што пазбаўляем «духоўнага хлеба» — кіно. І гэта справядліва?!

Правільна кажуць: грошы не маюць значэння там, дзе размова ідзе аб больш важным. У даным выпадку гэтым «больш важным» з'яўляецца кіно, якое стала неад'емнай часткай культуры, нашага жыцця. І адлучаць ад яе першнаперш сельскую моладзь — змену патомных хлебаробаў, рабіць на яе пустым кашальку бізнес — проста недаравальна. Добра, напрыклад, што Віцебскі аблвыканком знайшоў усё ж сродкі, каб кошт білетаў у кіно для школьнікаў, навучэнцаў і студэнтаў быў намнога ніжэйшы, чым для астатніх гледачоў. Урад рэспублікі сёлета таксама аказаў значную фінансавую дапамогу сельскай кінасетцы, каб прыпыніць яе скарачэнне. Аднак і гэтых сродкаў усё роўна не хапае. Так што пытанне аб далейшым лёсе кінавідэаабслугоўвання вяскоўцаў па-ранейшаму застаецца адкрытым.

Іван БРАЛКА, рэдактар аддзела пісьмаў «Звязды».

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін — 32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 120.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12